

TRUEDEM

Trust in European Democracies

**ÎNCREDEREA ÎN INSTITUȚIILE NAȚIONALE ȘI
ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE ÎN ROMÂNIA
(MATERIALE EDUCAȚIONALE)**

**Funded by
the European Union**

This project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation program under grant agreement No 101095237 (TRUEDEM).

A. Ce este încrederea politică și cum să o cultivăm?

Deși suntem cu toții indivizi, de cele mai multe ori ne trăim viețile în cadrul diferitelor tipuri de grupuri sau comunități: familiile noastre, școlile noastre, grupurile de prieteni sau oamenii din cartierul nostru. De fiecare dată când trebuie să facem ceva în cadrul sau cu acest grup, trebuie să luăm o decizie colectivă. De exemplu, dacă doriți să organizați o competiție sportivă sau să planificați o excursie cu clasa, va trebui să discutați cu colegii dumneavoastră și să decideți cum să faceți acest lucru. De multe ori, câțiva dintre colegii dvs. vor fi însărcinați de întreaga clasă să prezinte cazul directorului școlii, care va discuta apoi problema cu alți câțiva profesori și părinți, iar apoi va încerca să ofere o soluție. Modul în care se iau deciziile politice este similar.

Într-o democrație, oamenii sunt direct implicați în luarea deciziilor privind modul în care funcționează societățile lor. Deși pot participa direct la luarea deciziilor - votând la alegeri, la un referendum sau participând la o dezbateră la primărie - de multe ori, participarea înseamnă alegerea anumitor reprezentanți. Acești reprezentanți sunt însărcinați de oameni să ia decizii în numele lor, iar aceste decizii devin legi și politici. Cu toate acestea, într-o democrație,

reprezentanții aleși nu iau decizii doar în funcție de propriile lor dorințe, ci, mai degrabă, acționând în cadrul unui nexus dens de instituții, care asigură continuitate și corectitudine. Aceste instituții se asigură, de asemenea, că diferitele decizii sunt luate în conformitate cu principiile de bază care definesc o societate (constituția, de exemplu). În acest context, este evident că încrederea atât în politicieni (și funcționari publici), pe de o parte, cât și în instituțiile politice, pe de altă parte, este primordială.

Încrederea politică se referă în principal la modul în care evaluăm instituțiile politice și include așa-numitele atribute ale încrederii, cum ar fi "credibilitatea, corectitudinea, competența, transparența [și] deschiderea față de opiniile concurente" (Zmerli 2014, 4887). Evaluarea acestor instituții - practic, încrederea sau neîncrederea în ele - este condiționată de încrederea în oamenii care, în anumite momente de timp, populează aceste instituții și, de asemenea, de încrederea în sistemul politic (adică în democrație) în sine (Zmerli 2014).

Când vorbim despre încrederea politică, de cele mai multe ori ne referim la încrederea în instituțiile politice. Aceste instituții includ **Parlamentul, guvernul, sistemul judiciar, primăria sau partidele politice**, dar și tipuri mai abstracte de instituții care sunt întruchiparea unor principii politice, sociale și economice generale, cum ar fi **Constituția**.

Acum, că am decis că încrederea politică este importantă într-o democrație, să vedem cum se creează aceasta. Încrederea politică se dobândește în urma unor procese similare de construire a încrederii în alte persoane. Cum decideți că aveți încredere într-o persoană? Ei bine, aveți încredere în cineva pentru că îl cunoașteți de mult timp sau pentru că, în acest timp, nu a încercat să vă înșele în niciun fel sau să vă dezamăgească, sau pentru că este de încredere. În același mod, aveți încredere în membrii aleși ai Parlamentului pentru că au încercat întotdeauna să fie receptivi la nevoile dvs. și au

încercat să vă ajute să rezolvați problemele care le-au fost prezentate de către comunitatea dvs. Schimbând accentul de la politicieni la instituții, aveți încredere în instituțiile politice pentru că știți cum funcționează și, puteți observa că, în general, acestea încearcă să acționeze în interesul dumneavoastră. **Aveți încredere în instituțiile politice atunci când deciziile lor sunt corecte, când politicile lor sunt bine documentate, când modul în care funcționează este transparent și când, dacă este necesar, sunt capabile și dispuse să se schimbe.**

Prin urmare, învățați să aveți încredere în actorii politici și în instituțiile politice în funcție de cât de bine se comportă aceștia. De asemenea, este posibil să aveți încredere în anumite instituții pentru că, din punct de vedere istoric, acestea au beneficiat de încrederea oamenilor, iar dumneavoastră, ca tineri adulți, auziți despre acest lucru acasă, la școală, printre prieteni. Cu alte cuvinte, **încrederea poate fi construită prin intermediul reputației.**

Deși încrederea este un concept general, iar beneficiarul încrederii unei persoane poate fi o altă persoană, un grup de persoane sau o instituție, aceste subtipuri de încredere sunt, de asemenea, oarecum diferite. Încrederea în alte persoane este denumită **încredere socială**. Cercetările arată că societățile în care există un nivel ridicat de încredere în alte persoane prezintă, de asemenea, un nivel semnificativ de încredere politică (Zmerli și Newton 2008). Încrederea în modul în care lucrurile funcționează și se iau decizii în orice

sistem politic se împarte în două categorii. În primul rând, există încrederea în sistemul în sine, în principalele sale instituții (Parlament, guvern, partide politice etc.), iar aceasta nu depinde neapărat de cine se află la putere la un moment dat. Acest tip de încredere este asociat în mod obișnuit cu așa-numitul **sprijin difuz** (Easton 1975): aveți încredere în faptul că sistemul în sine funcționează bine, este corect și asigură continuitate. În al doilea rând, există încredere în reprezentanții aleși sau în persoanele care lucrează în cadrul sistemului la un anumit moment dat, așa-numitul **sprijin specific** (Easton 1975). Sprijinul difuz și sprijinul specific sunt legate, dar nu sunt exact același lucru.

Obiectul încrederii politice - adică în ce tip de instituții avem încredere? - poate varia în funcție de tipul de instituții la care ne referim. În general, ne referim la instituțiile politice locale (de exemplu, primăria) și naționale (de exemplu, Parlamentul), deoarece viața noastră este direct afectată de funcționarea acestora. Cu toate acestea, ne **referim, de asemenea, la instituțiile internaționale, deoarece și acestea ne pot influența drepturile și obligațiile**. De exemplu, Organizația Națiunilor Unite este o organizație internațională care include majoritatea țărilor din lume și care lucrează intensiv la definirea drepturilor omului în întreaga lume. Un alt exemplu este Uniunea Europeană. În cadrul UE, viețile noastre nu sunt influențate doar de instituțiile politice locale și naționale, ci și de ceea ce decid Comisia Europeană și diverse alte instituții la nivel european. Prin urmare, este util să ne gândim la încrederea politică ca la procese de evaluare a performanței diferitelor instituții, de la cele locale, trecând prin cele naționale, până la cele internaționale.

În timp ce încrederea politică este importantă în orice sistem, ea devine critică în democrații. Acest lucru este valabil deoarece democrațiile funcționează doar dacă oamenii se implică în politică, în mod minim prin vot sau în moduri mai substanțiale (cum ar fi protestele, campaniile, influențarea agendei politice etc.). **Dacă oamenii nu au încredere în instituțiile unei democrații, atunci nu vor participa; dacă oamenii devin apatici, sistemul își pierde legitimitatea.**

În cele din urmă, deși acum știm că există diferite tipuri de încredere, merită menționat faptul că, în viața reală, modul în care avem încredere în colegii noștri, în alți oameni în general, în unele instituții din sistemul nostru politic sau chiar în democrație în general, toate sunt interconectate. În consecință, modul în care dobândim încrederea politică depinde doar de performanța instituțiilor politice, dar și de climatul general de încredere existent într-o comunitate.

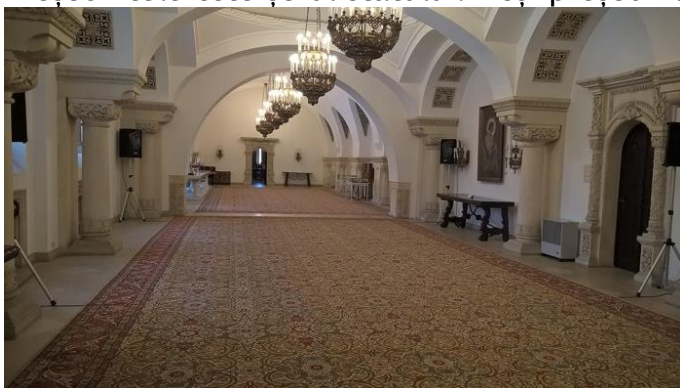
B. Încrederea în instituțiile politice naționale și în organizațiile internaționale

România este o republică unitară semi-prezidențială. Instituțiile statului sunt concepute în conformitate cu principiul separației puterilor și trebuie să funcționeze pe baza normelor stabilite în *Constituția țării* (adoptată în 1991, modificată ultima dată în 2003). De asemenea, acestea ar trebui să funcționeze în acord cu valorile, principiile și obligațiile care decurg din calitatea de membru al Uniunii Europene (UE) și al Organizației Națiunilor Unite (ONU), precum și din acordurile internaționale la care România este parte.

În această parte, analizăm mai întâi încrederea în principalele instituții ale statului român - Președinția, Guvernul, Parlamentul, partidele politice și sistemul judiciar. Apoi, analizăm modul în care românii au încredere în Uniunea Europeană și în două dintre cele mai cunoscute instituții ale sale - Parlamentul European și Comisia Europeană. În ultima secțiune, ne îndreptăm atenția asupra încrederii pe care respondenții români o acordă ONU.

B.1 Președinția

Președintele este șeful statului. Deși președintele este o persoană, acesta **reprezintă și conduce** instituția Președinției Republicii.

Președintele României este ales prin **sufragiu universal, direct, secret și liber exprimat**, pentru un mandat de 5 ani, care poate fi reînnoit o singură dată. Poate candida orice cetățean român care are cel puțin 35 de ani. Câștigă candidatul cu cele mai multe voturi, dar poate fi nevoie de un al doilea tur de

scrutin în cazul în care candidatul cel mai bine plasat în primul tur nu obține majoritatea tuturor voturilor valabile. Odată ales, președintele trebuie să reprezinte interesele statului și ale populației României, și nu doar pe cele ale partidului politic care l-a desemnat sau l-a votat.

Conform Constituției României, puterile președintelui sunt limitate, dar instituția are totuși câteva funcții semnificative care depășesc un simplu rol ceremonial. Cea mai semnificativă este aceea de a aviza proiectele de lege - adică de a cere Parlamentului să reconsidere textul unei propuneri de lege după ce aceasta a fost adoptată de Parlament, dar înainte de a intra în vigoare. Această putere poate fi utilizată o singură dată pentru fiecare text. După ce o lege este trimisă înapoi la Președinție, președintele trebuie să o semneze, iar acest lucru îi permite să intre în vigoare, chiar dacă textul nu a fost modificat. Președintele poate, de asemenea, să trimită legile adoptate de Parlament la Curtea Constituțională pentru a verifica dacă sunt conforme cu Constituția. În acest fel, Președinția este o instituție care oferă un mecanism suplimentar de control și de verificare pentru a se asigura că reprezentanții aleși nu abuzează de puterile lor.

Iată alte câteva funcții notabile ale președintelui:

- pentru a deschide sesiunea parlamentară după alegerile legislative;
- să numească și să revoce prim-ministrul și alți membri ai guvernului și, dacă este cazul, să accepte demisia acestora;
- să dizolve Parlamentul;
- de a grația și de a atenua pedepsele impuse de instanță;
- să reprezinte România la nivel internațional;
- să numească și să recheme ambasadorii, la recomandarea guvernului, dar fără a fi obligat să urmeze această recomandare;
- de a conferi și de a acorda decorații de stat;
- să numească înalții funcționari militari;
- Comandantul suprem al forțelor armate;

Încrederea în instituția Președinției depinde în mare măsură de performanța fiecărui președinte, dar și de relația dintre Președinție și celelalte instituții principale ale statului.

B.2 Guvern

Guvernul este principalul deținător al **puterii executive**. Acest lucru înseamnă că este responsabil de executarea legii și de punerea în aplicare a politicilor. De asemenea, Guvernul României are inițiativa legislativă exclusivă în ceea ce privește bugetul de stat.

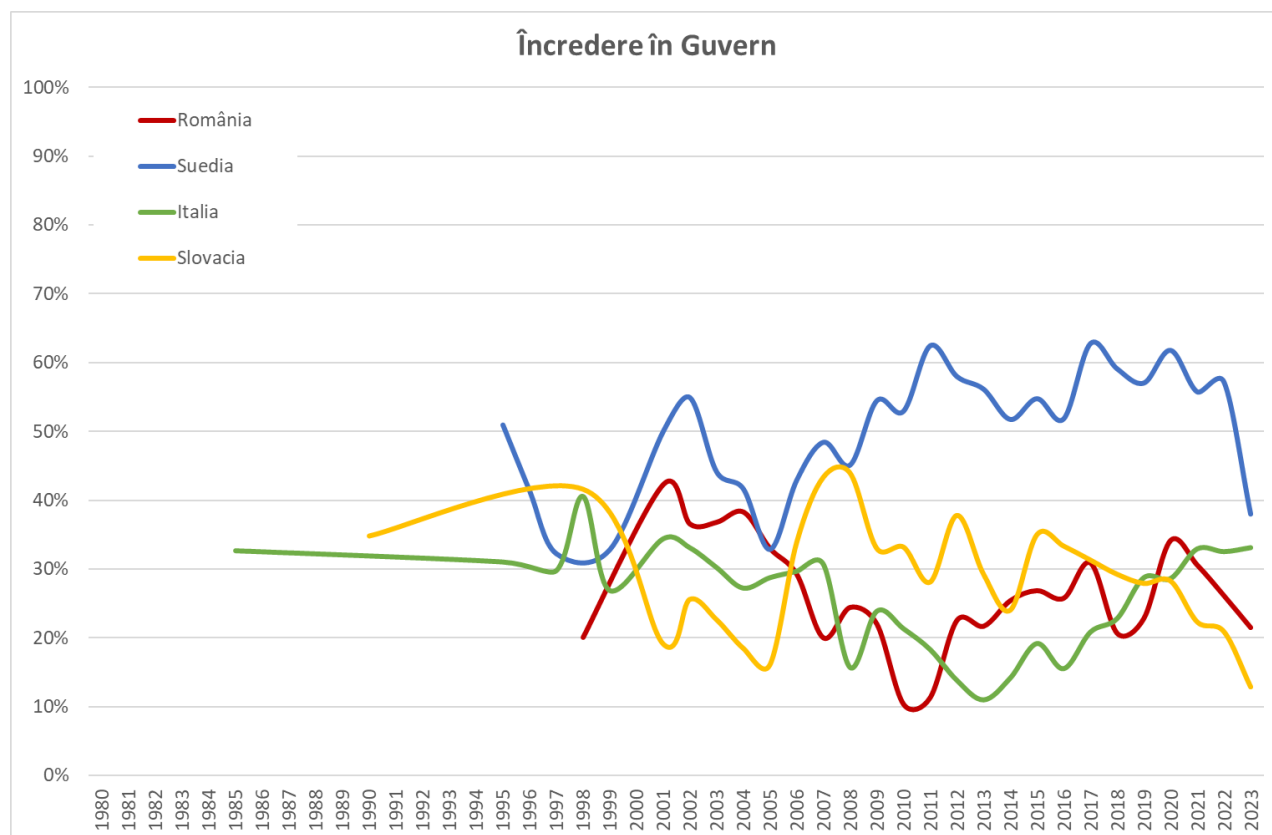
De obicei, termenul Guvern se referă la toate organele administrației centrale a statului (de exemplu, ministere, agenții naționale), la funcționarii publici angajați în cadrul acestora și la cabinetul care conduce această administrație. Primul ministru și miniștrii formează **Cabinetul**, care este principala instituție responsabilă de coordonarea generală și de conducerea administrației centrale pe întregul teritoriu al statului. **Fiți atenți!** Este posibil ca oamenii să folosească termenul de Guvern pentru a se referi doar la Cabinet.

Selecția prim-ministrului și componența cabinetului sunt rezultatul unor negocieri politice în Parlament, în urma alegerilor sau a dizolvării unui cabinet anterior. Acest lucru înseamnă că cabinetul poate include reprezentanți ai unuia sau mai multor partide. În primul caz, dacă partidul nu este cel care deține majoritatea parlamentară, cabinetul rezultat este adesea numit **guvern minoritar**. În cazul în care mai multe partide sunt reprezentate în cabinet, acesta este adesea numit **guvern de coaliție**.

După ce se ajunge la un acord, prim-ministrul și membrii cabinetului propus sunt numiți oficial de către președintele Republicii, dar sunt responsabili în fața Parlamentului. La cererea prim-ministrului sau din proprie inițiativă, parlamentarii își pot exprima votul de încredere față de cabinetul respectiv. În afară de alegeri, deoarece deputații sunt reprezentanți ai cetățenilor, acest vot este una dintre cele mai semnificative și vizibile expresii ale încrederii publice în conducerea unei instituții de stat.

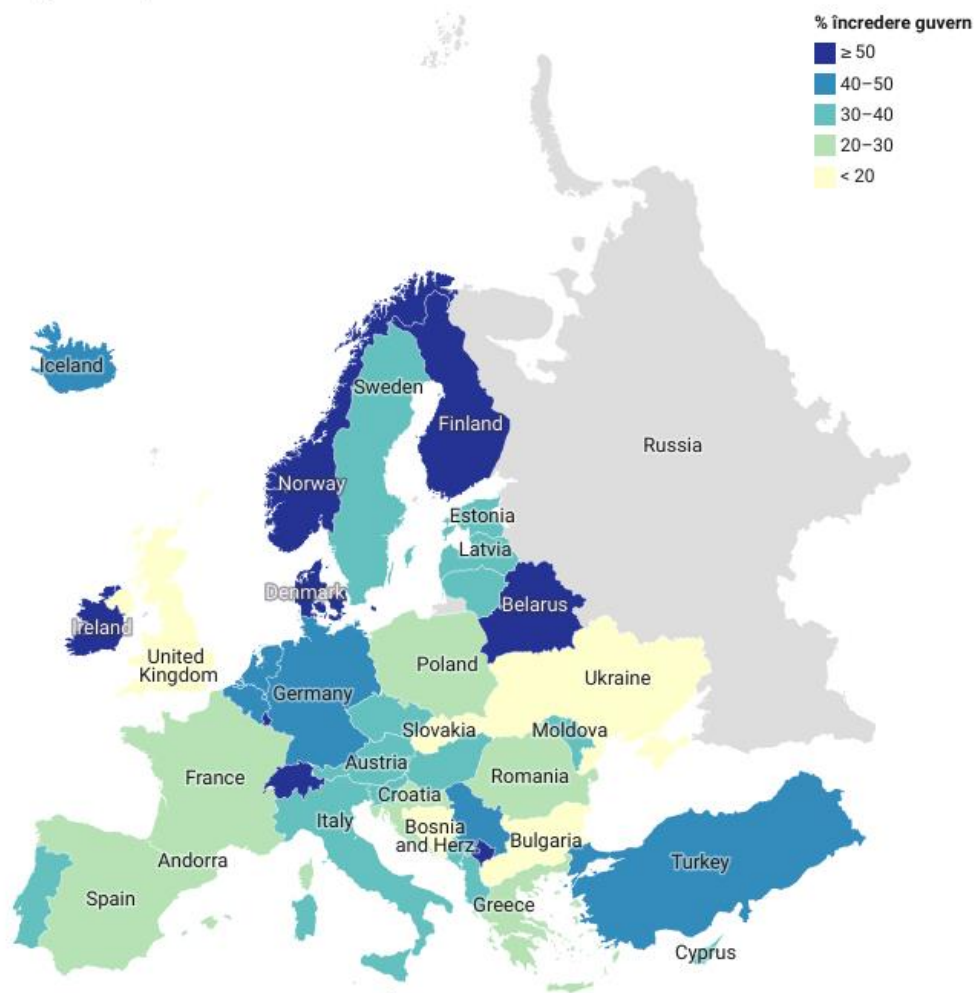
Haideti să explorăm împreună câteva dintre datele care există în prezent cu privire la încrederea pe care românii o au în Guvern ca instituție și apoi să reflectăm asupra lor. Graficul de mai jos arată evoluția încrederii în Guvern din 1995 până în 2023 pentru România, alături de alte trei țări care sunt prezentate pentru comparație. Linia roșie, care indică procentul de persoane care au declarat în fiecare an în care au fost intervievate că au încredere în Guvern, se modifică de la an la an, dar, în general, arată o scădere semnificativă în primul deceniu al anilor 2000, urmată de o revenire a încrederii în anii 2010 și de o nouă scădere începând cu 2020. Acest lucru arată că românii care au avut încredere în Guvern au reprezentat o minoritate, majoritatea hotărând să **nu aibă** încredere în Guvern, pe toată perioada de timp inclusă în grafic.

Comparând România cu celelalte țări reprezentate pe grafic, evoluția încrederii în Guvern în România este destul de asemănătoare cu cea înregistrată în Italia. Slovacia, o altă țară post-comunistă, prezintă un declin destul de constant din 2007 până în 2023, cu unele variații, ceea ce indică o dezamăgire semnificativă a cetățenilor slovaci față de guvernul lor. Suedia iese în evidență ca fiind diferită în acest grup, dar chiar și în acest caz există o scădere semnificativă a încrederii în guvern în ultimii ani.

Observăm că unele țări au traiectorii similare în ceea ce privește încrederea în guvern, în timp ce altele au traiectorii divergente. Prin urmare, o întrebare interesantă este aceea de a încerca să identificăm cauzele diferențelor și cauzele similitudinilor. Există factori comuni care ar putea funcționa în toate țările și care ar putea influența nivelul de încredere în guvern? Sau, mai degrabă, răspunsul corect ar putea fi că evenimentele care se petrec într-o țară influențează nivelul de încredere în guvern în țara respectivă, fără a afecta nivelul de încredere în alte țări? Aceasta ar putea fi o discuție de grup interesantă de continuat în clasă, între grupuri de elevi.

Încredere în guvern, 2023

Source: TRUEDEM • Created with Datawrapper

Harta țărilor europene arată nivelul de încredere în Guvern, pe țări, pentru anul 2023. Legenda hărții ne spune cum să interpretăm culorile: țările colorate cu galben deschis au cele mai scăzute niveluri de încredere în Guvern din Europa, mai puțin de 20% dintre cetățenii lor având încredere în Guvern. Din acest grup fac parte Bulgaria, Slovacia sau Ucraina. Țările cu culori mai închise au mai mulți cetățeni care au încredere în guvern, în

unele cazuri (țările cu albastru închis, precum Finlanda, Irlanda sau Norvegia) procentul depășind pragul de 50%.

Per ansamblu, în 2023, românii aveau un nivel de încredere în guvern mai mic decât media țărilor europene: nu atât de scăzut ca cel înregistrat în Bulgaria, nici atât de ridicat ca cel observat în Irlanda, ci mai degrabă la mijloc: 21,5% dintre români declarau în 2023 că au încredere în guvernul român.

B.3 Parlamentul

Rolul principal al Parlamentului într-un sistem democratic este de a crea și de a modifica legile. Această caracteristică se numește **putere legislativă**. Parlamentul are și alte atribuții, cum ar fi votarea bugetului de stat și aprobarea celor mai importante acorduri internaționale la care țara intenționează să participe. Parlamentul României este **bicameral**, ceea ce înseamnă că lucrările sale se desfășoară în două camere. Cea inferioară se numește Camera Deputaților și are în prezent 330 de locuri, în timp ce cea superioară este Senatul, cu 136 de locuri. Numărul de deputați și senatori este stabilit pentru fiecare legislatură în funcție de mărimea populației, motiv pentru care se poate modifica în timp. Atât deputații, cât și senatorii au un mandat de 4 ani.

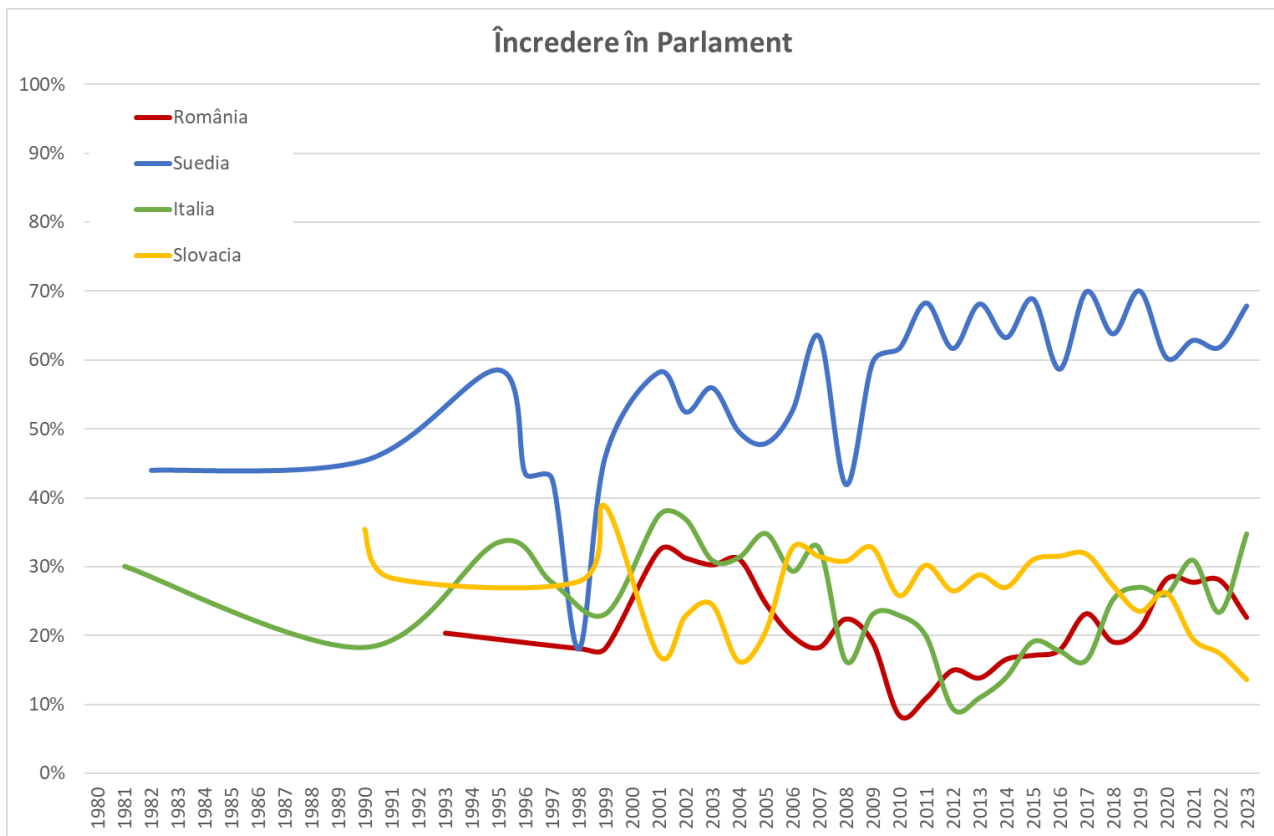
Membrii Parlamentului (MP) sunt aleși prin **vot universal, direct, secret și liber exprimat, care are loc de obicei duminică**. Votul nu este obligatoriu. Cetățenii români care locuiesc sau sunt temporar în străinătate în ziua alegerilor pot vota și la ambasadele sau consulatele României.

Deputații sunt aleși pe baza **reprezentării proporționale**, adică locurile sunt distribuite în funcție de proporția de voturi obținute. Există, de asemenea, un prag de 5% din voturile valide pe care partidele politice trebuie să îl depășească pentru a obține locuri. Organizațiile politice ale cetățenilor români aparținând minorităților naționale care nu depășesc acest prag au dreptul de a obține câte un loc în Camera Deputaților, fiecare minoritate fiind reprezentată de o

singură organizație. Cel mai mare partid al minorității maghiare este singurul partid etnic care a trecut pragul electoral și a fost adesea esențial pentru crearea de coaliții în vederea obținerii majorității parlamentare sau pentru formarea guvernului.

Deși poate vota orice cetățean român cu vârsta de cel puțin 18 ani până în ziua alegerilor, candidații trebuie să aibă cel puțin 23 de ani pentru a se califica pentru un loc în Camera Deputaților și cel puțin 33 de ani pentru un loc în Senat. Odată aleși, membrii Parlamentului trebuie să reprezinte interesele întregii populații și ale statului român, și nu doar interesele circumscripției lor electorale, ale electoratului sau ale partidului lor.

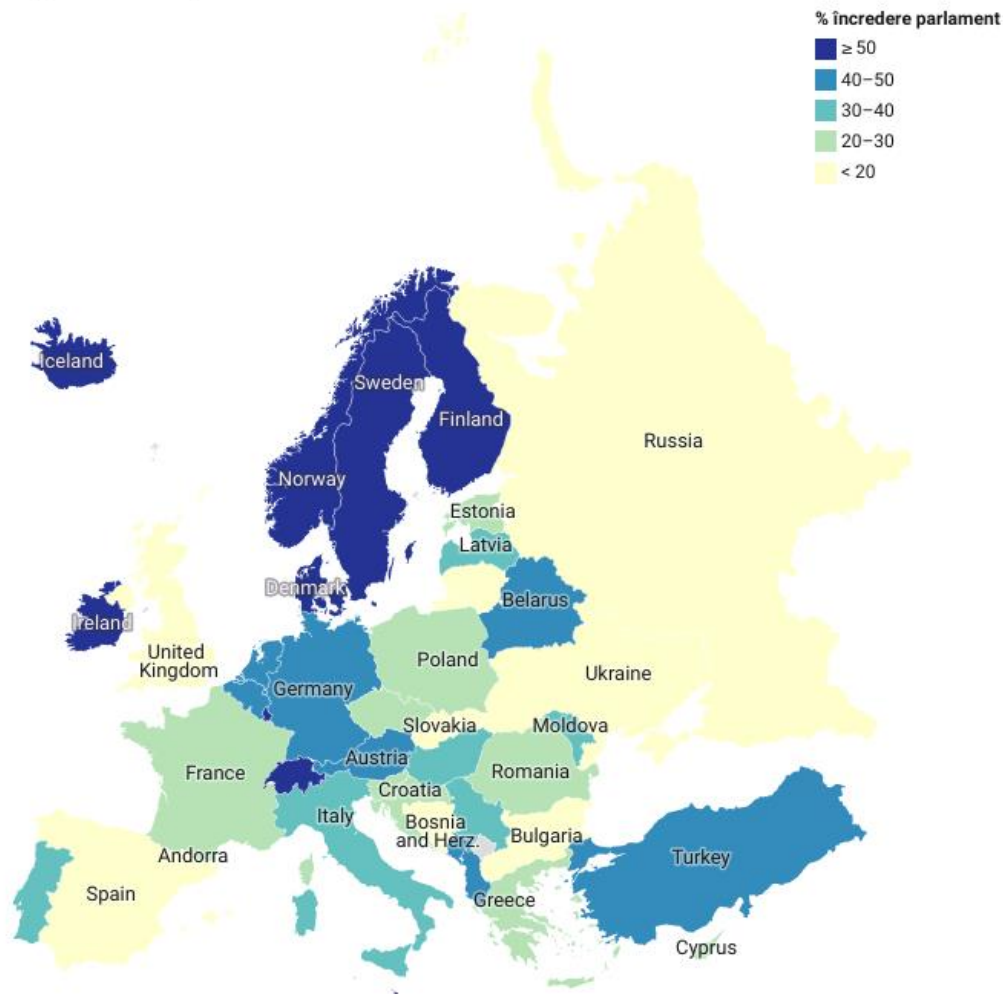

Ne putem aștepta ca oamenii să aibă mai multă încredere în Parlament atunci când simt că sunt reprezentați. Nivelul de încredere în Parlament poate fi influențat de performanțele anumitor membri, dar și de informațiile pe care oamenii le primesc despre ceea ce face Parlamentul în general și de nivelul de acces pe care cetățenii îl au la reprezentanții lor aleși și la instituție. În acest context, transparența și responsabilitatea activității parlamentare devin esențiale.

Evoluția încrederii în Parlament de la începutul anilor '90 și până în prezent arată destul de asemănător cu ceea ce am văzut în cazul încrederii în Guvern: linia roșie, care indică procentul românilor care au încredere în Parlament, se schimbă de la an la an, dar tinde să varieze între 10% și 30%. Este logic că încrederea în Guvern și încrederea în Parlament par să fie legate. La urma urmei, prim-ministrul este, de obicei, liderul celui mai mare partid din Parlament, iar acesta nu poate governa eficient fără sprijinul Parlamentului.

Comparația cu celelalte țări prezentate în grafic arată că românii au mai puțină încredere în Parlament decât germanii sau suedezii, dar mai multă decât bulgarii sau lituanienii. Trebuie menționat că persoanele care studiază încrederea instituțională consideră că a avea prea multă încredere în instituțiile statului poate fi la fel de rău ca și a nu avea suficientă încredere - în democrații se așteaptă ca cetățenii să se informeze despre acțiunile instituțiilor, să le evalueze și abia apoi să decidă dacă merită sau nu încredere.

Încredere în parlament, 2023

Source: TRUEDEM • Created with Datawrapper

B.4 Partide politice

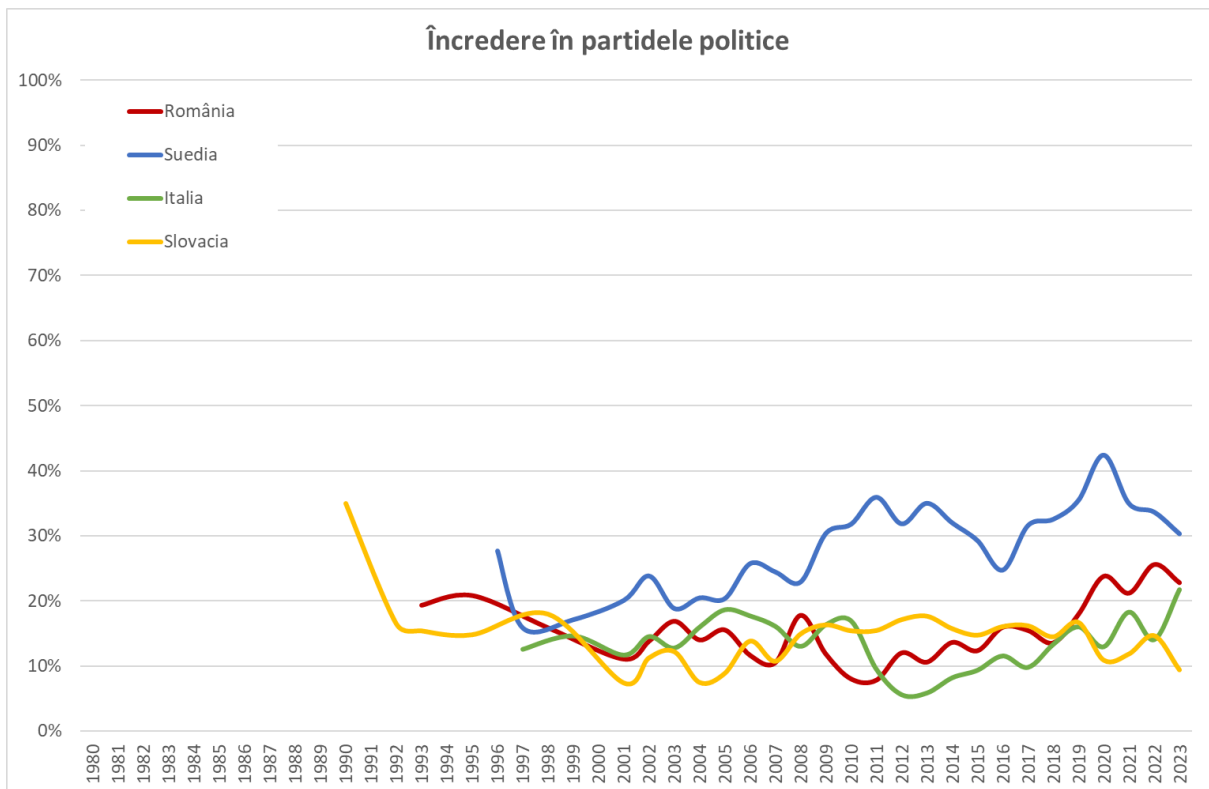
România are un **sistem pluripartidist**, ceea ce înseamnă că mai multe partide participă la alegeri și au activitate politică dincolo de perioada electorală. Există mai multe tipuri de **alegeri periodice** care pot fi organizate în țară: prezidențiale, parlamentare, europene și locale. **Alegerile prezidențiale** sunt organizate pentru selectarea președintelui României pentru un mandat de 5 ani, prin **vot universal, direct, secret și liber exprimat**. Partidele politice pot propune candidați proprii sau pot forma coaliții pentru a susține un candidat comun. **Alegerile parlamentare se referă** la alegerile organizate pentru selectarea membrilor Parlamentului pentru un mandat de 4 ani, prin **vot universal, direct, secret și liber exprimat**. Partidele propun liste apropiate, iar alegătorii aleg una dintre liste sau un candidat independent pentru fiecare dintre cele două camere. Votul are loc în același timp pentru Camera Deputaților și Senat, nu este obligatoriu, iar parlamentarii sunt selectați pe baza principiului **reprezentării proporționale**, adică locurile sunt distribuite în funcție de proporția voturilor valabile obținute. De asemenea, partidele politice trebuie să atingă un prag de 5% din voturile valide pentru a putea obține locuri. Deoarece aceste alegeri pot avea loc uneori în același timp cu alegerile prezidențiale, partidele politice pot adopta diferite strategii electorale pentru a maximiza șansele candidaților lor în ambele seturi de alegeri.

Alegerile europene se organizează o dată la cinci ani în toate țările UE pentru a selecta membrii Parlamentului European (PE). Pentru ciclul electoral 2024-2029, România are alocate 33 de locuri în PE. La alegerile pentru Parlamentul European poate candida și vota orice cetățean al UE care a împlinit vârsta legală, iar cetățenii UE care au reședința într-o altă țară din UE pot vota și candida în această țară. Acest lucru înseamnă că cetățenii români cu reședința în alte țări UE pot candida și vota pentru candidații propuși pentru locurile alocate țării respective, iar cetățenii UE cu reședința în România pot candida sau vota pentru candidații propuși pentru locurile alocate României. Vârsta minimă pentru a candida este de 23 de ani.

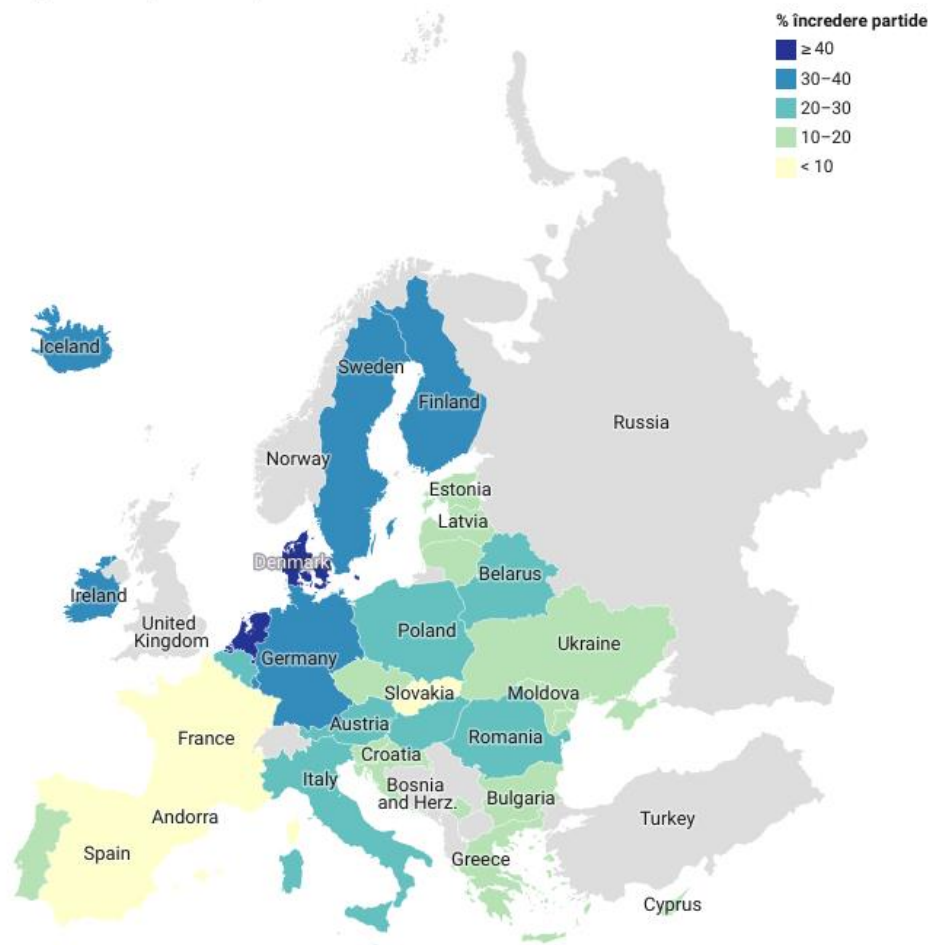
Alegerile locale sunt organizate o dată la patru ani pentru selectarea primarilor și consilierilor la nivel municipal și județean. Regulile pentru alegerile locale sunt similare cu cele pentru alegerile parlamentare. Deoarece autoritățile locale sunt responsabile de organizarea alegerilor parlamentare și prezidențiale, alegerile locale pot fi foarte importante pentru partidele politice, deoarece performanța, reputația și influența politică a oficialilor locali pot mobiliza electoratul local în favoarea anumitor partide sau candidați la nivel național.

Vârsta minimă de vot este de 18 ani pentru toate alegerile, dar recent a fost înaintată Parlamentului o propunere de modificare a acesteia la 16 ani pentru alegerile locale și europene. Vârsta minimă pentru a candida este de 23 de ani pentru alegerile locale sau pentru un mandat de deputat, de 33 de ani pentru un mandat de senator și de 35 de ani pentru a deveni președinte al României.

În prezent, în România există câteva zeci de partide politice, însă doar câteva dintre ele au reușit să obțină mandate la nivel național sau european. De asemenea, principalele partide parlamentare domină în mare măsură competiția politică la nivel local. Existența mai multor partide politice care exprimă viziuni ideologice diferite este esențială pentru competiția democratică. Rolul cel mai vizibil al partidelor politice este acela de a organiza candidați pentru a concura în diversele tipuri de alegeri care sunt organizate în țară. De obicei, partidele politice grupează persoane care împărtășesc și promovează opinii politice sau obiective politice similare. Din această perspectivă, diferite partide politice pot exprima diferitele puncte de vedere care există în societate cu privire la chestiuni relevante pentru agenda publică. Acest lucru nu exclude existența sau alegerea unor candidați independenți sau a unor partide care nu au o ideologie sau obiective politice bine definite.

Încredere în partide politice, 2023

Source: TRUEDEM • Created with Datawrapper

Atunci când sunt întrebați despre încrederea în partidele politice, oamenii pot confunda sau face legătura cu încrederea într-un anumit partid sau în partide politice similare. Din acest motiv, evaluarea acesteia poate fi uneori destul de dificilă. În același timp, datele colectate în diferite țări și în diferite perioade arată adesea că partidele politice sunt, în general, una dintre cele mai puțin încrezătoare instituții politice. Prin urmare, atunci când studiem nivelul de încredere în partidele politice, putem avea așteptări diferite cu privire la ceea ce ar putea indica anumite niveluri în acel context național specific.

După cum s-a menționat mai sus, încrederea în partidele politice este mai mică decât încrederea în Guvern sau în Parlament. Procentul românilor care declară că au încredere în partidele politice variază între 10%-20%, mai mic decât încrederea înregistrată în legislativ și executiv. Observăm niveluri similare în Slovacia și niveluri chiar mai scăzute în Italia. O întrebare interesantă pentru discuție: dacă Parlamentul este compus din oameni nominalizați de partidele politice și aleși pe liste de partid, cum este posibil ca românii să aibă mai multă încredere în Parlament decât în partidele politice?

Datele din 2023 prezentate pe harta Europei arată că, în ceea ce privește încrederea în partidele politice, România se află în grupul țărilor care prezintă un nivel mediu de încredere, grup din care mai fac parte țări precum Ungaria, Italia, Polonia sau Austria. Există și alte grupuri de țări care ies în evidență?

B.5 Sistemul judiciar

În România, instanțele judecătorești pot fi ordinare sau specializate. **Instanțele de drept comun** soluționează cauze legate de dreptul civil, penal sau administrativ. Acestea sunt organizate ierarhic în curți districtuale (*judecătorii*), tribunale, curți de apel și Înalta Curte de Casație și Justiție, care este instanța supremă a României. Un număr limitat de tribunale este specializat în cauze care implică minori, dreptul familiei și chestiuni comerciale. Un Consiliu Superior al Magistraturii are rolul de a asigura independența

sistemului judiciar. Instanțele militare sunt **instanțe specializate** organizate în tribunale militare, cu statut de unități militare, și o curte de apel militară.

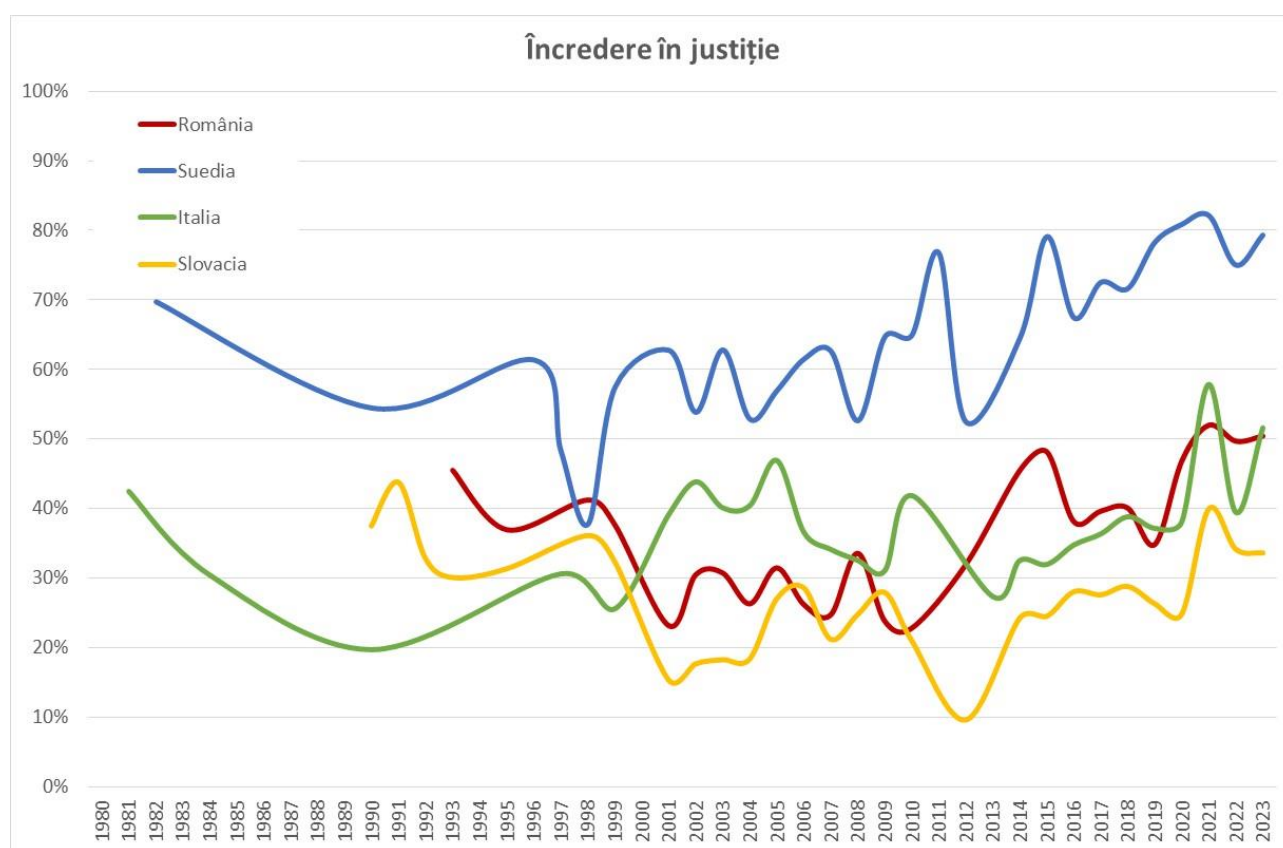
Există, de asemenea, o **Curte Constituțională** distinctă, care este instanța supremă pentru toate chestiunile constituționale, dar care nu este considerată parte a sistemului judiciar și este independentă de orice altă autoritate publică. Cei nouă membri ai acesteia sunt profesioniști în domeniul juridic, numiți politic, în părți egale, de

către Președinție, Senat și Camera Deputaților.

Atunci când urmăresc să ofere o soluție la o cauză juridică, judecătorii iau în considerare în primul rând prevederile Constituției și ale **legislației** în vigoare. Cu toate acestea, din motive de coerență, aceștia trebuie să ia în considerare și deciziile anterioare privind cazuri similare (adică **jurisprudența**) sau **principiile de drept** care derivă din practică și/sau din **lucrările științifice** din domeniul studiilor juridice.

În țările democratice, cum este România, judecătorii și toți ceilalți trebuie să respecte **statul de drept**. Pe scurt, asta înseamnă că nimeni nu este mai presus de lege. Acest lucru nu ar trebui să se întâmple doar atunci când legile sunt aplicate, ci și atunci când legile sunt concepute; prin urmare, cei care creează legile ar trebui, de asemenea, să se supună acestora și nu ar trebui să acorde privilegii care i-ar plasa deasupra lor. Din punct de vedere instituțional, pentru a evita potențialul de conflict, cei care aplică legea nu ar trebui să fie aceiași cu cei care o proiectează, iar cei care proiectează sau sunt obligați să pună în aplicare legea nu ar trebui să fie aceiași cu cei care interpretează și judecă modul în care este aplicată legea. Acesta este principiul **separării puterilor** și este necesar pentru a asigura **independența justiției**.

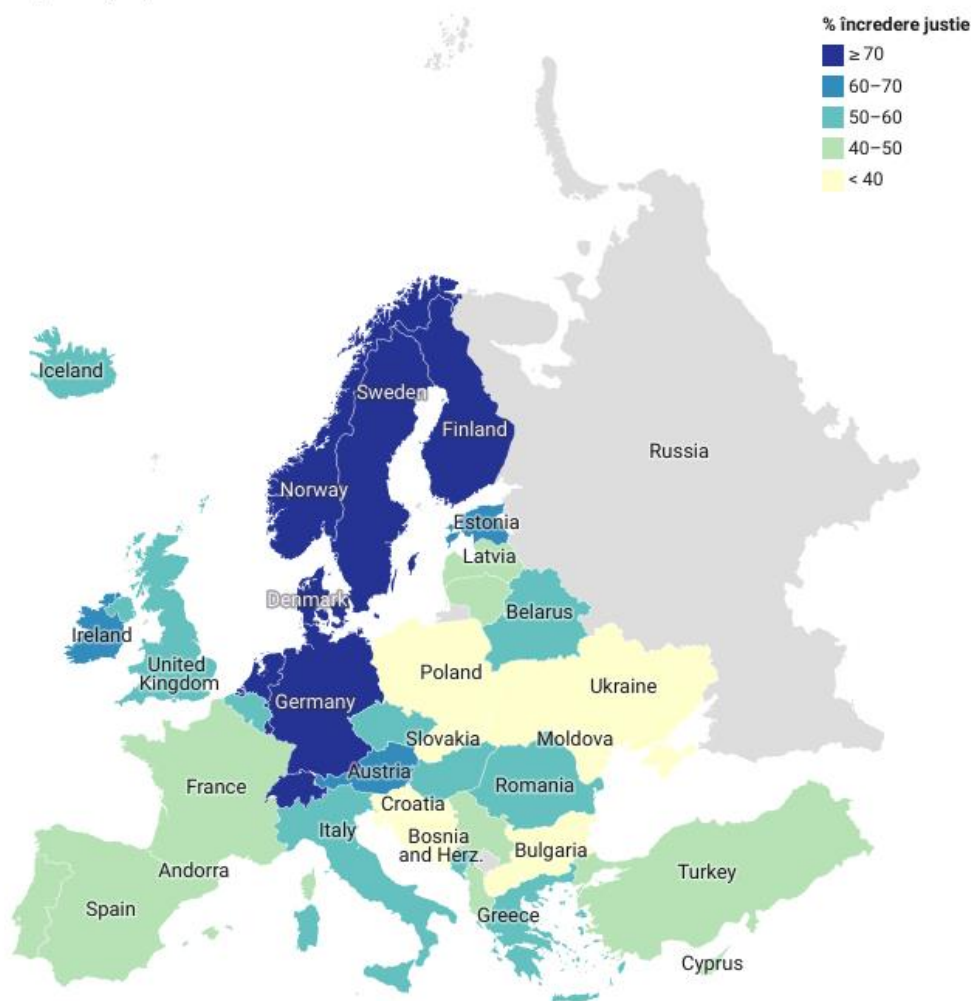
Ca și alte democrații, România face parte dintr-o rețea mai largă de acorduri internaționale care au creat norme și standarde internaționale cu efecte și la nivel național. Cele mai semnificative două astfel de seturi de norme sunt legate de legislația UE și, respectiv, de drepturile omului.

Ca parte a Uniunii Europene, România trebuie să respecte toată legislația UE. În consecință, judecătorii români trebuie să aplice, de asemenea, **legislația UE**, ori de câte ori evaluează un caz, dacă există astfel de norme UE în domeniul specific analizat. În cazul în care o normă UE este în contradicție cu norma națională, prima prevalează. Acest principiu al **preeminenței legislației UE** se aplică în toate țările UE și asigură coerența și funcționarea Uniunii Europene, precum și o protecție egală pentru toate persoanele de pe teritoriul fiecărui stat membru al UE, inclusiv România. În același timp, acesta exprimă faptul că legislația UE este întotdeauna creată cu participarea directă a guvernelor tuturor statelor membre ale UE, a Parlamentului European, care este compus din reprezentanți aleși în mod direct de către cetățenii fiecărui stat membru al UE, precum și cu consultarea tuturor principalilor actori sociali și economici din fiecare stat membru al UE.

De asemenea, judecătorii români trebuie să ia întotdeauna în considerare aspectele legate de **drepturile omului**, mai ales dacă acestea se referă la principiile și jurisprudența care decurg din practica **Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO)**. România este membră a Consiliului Europei și, ca atare, este semnatară a *Convenției Europene a Drepturilor Omului*. Cea mai înaltă autoritate pentru interpretarea acestei convenții este CEDO, organul judiciar al Consiliului Europei. În cazul în care un cetățean român consideră că i-au fost încălcate drepturile omului și a epuizat toate mijloacele posibile de a căuta dreptate prin intermediul sistemului judiciar național din România, acesta își poate depune cazul la CEDO. În cazul în care CEDO judecă în favoarea reclamantului, România trebuie să aplice decizia și, în unele cazuri, trebuie să plătească amenzi semnificative pentru fiecare zi de întârziere a aplicării deciziei.

Încredere în justiție, 2023

Source: TRUEDEM • Created with Datawrapper

Atunci când oamenii își exprimă încrederea în sistemul judiciar românesc, aceștia nu își exprimă neapărat satisfacția sau nemulțumirea față de sistemul în sine sau față de profesioniștii din domeniul juridic, ci experiențe foarte personale legate de situații nedrepte în care s-au aflat și care pot să nu aibă nici măcar legătură cu modul în care funcționează justiția administrată prin instanțele românești. Aceștia pot exprima, de asemenea, reacții legate de aspecte democratice mai largi, cum ar fi independența percepută a justiției sau modul în care este aplicat principiul statului de drept, de exemplu. Nu în ultimul rând, atunci când își evaluează încrederea în sistemul judiciar

românesc, diferite persoane pot avea niveluri diferite de cunoaștere a acestuia sau a relației sistemului juridic românesc cu dreptul Uniunii Europene sau cu regimul internațional al drepturilor omului.

Conform datelor prezentate în grafic, românii au o încredere medie în sistemul judiciar. În ciuda variațiilor care sunt normale de la an la an, se poate observa o creștere semnificativă începând cu anul 2010, nivelul de încredere în sistemul judiciar depășind pentru prima dată în ultimii ani pragul de 50%. Atunci când se evaluează starea unei democrații, nivelul de încredere în sistemul judiciar este unul dintre cei mai importanți indicatori. Încrederea în guvern și în parlament sunt, de asemenea, indicatori importanți, dar încrederea în aceste instituții poate fi influențată nu numai de performanța acestora, ci și de ideologia partidelor care le controlează. Se știe că oamenii evaluează aceeași instituție, de exemplu Parlamentul, mai bine dacă Parlamentul este controlat de partidul lor politic favorit sau mai rău dacă partidul lor favorit se află în opoziție. În schimb, încrederea în sistemul judiciar este mai puțin influențată de cine este la putere și cine este în opoziție și se bazează mai mult pe evaluarea modului în care funcționează sistemul judiciar. Din această perspectivă, este mai bine pentru o democrație să aibă niveluri ridicate de încredere în sistemul judiciar.

Cele mai recente date, din 2023, plasează România la mijlocul clasamentului țărilor în funcție de nivelul de încredere în sistemul judiciar, imediat sub Germania, Danemarca, Elveția, Olanda și țările scandinave, dar peste Franța, Spania sau Turcia.

B.6 Uniunea Europeană

Uniunea Europeană este o organizație internațională, un sistem unic de guvernare, precum și un proiect deschis de integrare politică și economică în Europa.

Ca **proiect**, a fost lansat politic în anii '50 de șase state europene (Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Țările de Jos) prin înființarea a **trei organizații internaționale distincte** - Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice

(Euratom). Rolul lor inițial a fost de a facilita reconstrucția economică și de a diminua șansele unor noi confruntări militare în urma celui de-al Doilea Război Mondial, **(re)construind în același timp încrederea între statele membre**. În acest scop, fondatorii au pus în practică o idee foarte îndrăznească pentru acele vremuri: în locul atitudinii obișnuite de a-i izola pe plan internațional pe cei care au pierdut războiul, proiectul a reunit foști rivali și a creat un **sistem de guvernare supranațional** care a permis ca resursele și industriile care puteau facilita dezvoltarea de arme să fie supravegheate în comun și utilizate în primul rând pentru dezvoltarea economică a tuturor membrilor.

Încă de la început, cele trei organizații au avut obiective comune și, la scurt timp după înființare, și întreaga lor structură instituțională. Inițial, această structură era formată din doar patru organe principale - **Comisia Europeană (CE), Parlamentul European (PE),**

Consiliul de Miniștri și Curtea Europeană de Justiție (CEJ). Fiecare dintre aceste organe a fost conceput pentru a îndeplini o funcție specifică - CE este supervisorul supranațional care se asigură că misiunea proiectului și a organizațiilor care îl exprimă este respectată; PE reprezintă interesele cetățenilor statelor membre; Consiliul reunește reprezentanții statelor la nivel de miniștri în domeniile relevante pentru domeniul de aplicare al CECO, CEE și Euratom; iar CEJ asigură coerența juridică a dezvoltării instituționale și politice a întregului sistem.

În **anii 1960**, acest aranjament juridic și instituțional unic, format din trei organizații internaționale diferite care au dezvoltat un sistem comun de guvernare supranațională, a început să fie cunoscut informal sub numele de **Comunitatea Europeană**. În **anii 1980 și 1990**, pe măsură ce membrii și-au extins și consolidat cooperarea politică și în domeniul politicii externe și de securitate, precum și în materie de poliție și afaceri judiciare, proiectul a continuat să se reformeze instituțional și a adoptat oficial denumirea actuală - **Uniunea Europeană (UE)**. Cam în aceeași perioadă, pentru a facilita și mai mult integrarea economică, membrii au început să își armonizeze politicile economice și, în cele din urmă, majoritatea celor care erau pregătiți din punct de vedere economic să facă acest lucru, au adoptat o monedă comună - EURO. Acest proces de integrare economică în curs de desfășurare este cunoscut sub numele de Uniunea Economică și Monetară (UEM), în timp ce aspectele politice, politice și instituționale sunt uneori denumite în mod colectiv uniunea politică. În **2009**, în urma mai multor reforme instituționale necesare din cauza complexității crescânde a acestui sistem de guvernare, UE s-a transformat într-o **organizație internațională distinctă din punct de vedere juridic**.

Pe măsură ce cooperarea dintre membri s-a dovedit a fi un succes, și alte țări au devenit interesate să se alăture acestui proiect, iar unele dintre ele au aderat în cele din urmă. De la înființarea sa, au avut loc mai multe extinderi ale numărului de membri (adică valuri de **extindere**): în 1973 (Danemarca, Irlanda, Regatul Unit), 1981 (Grecia), 1986 (Portugalia, Spania), 1995 (Austria, Finlanda, Suedia), 2004 (Cipru, Cehia, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovacia, Slovenia), 2007 (Bulgaria, România) și 2013 (Croația). În prezent, după ieșirea Regatului Unit din Uniune în 2020, sunt **27 de membri**, iar alte nouă țări (Albania, Bosnia și Herțegovina, Georgia, Moldova, Muntenegru, Macedonia de Nord, Serbia, Turcia, Ucraina) sunt candidate la aderare.

Criteriile de aderare au fost inițial limitate la un set restrâns de cerințe tehnico-economice și la acordul politic al membrilor deja existenți. Cu toate acestea, în anii '90, pe măsură ce un număr semnificativ de țări și-au manifestat interesul de a adera la acest acord și proiectul a devenit din ce în ce mai complex, a fost elaborat un set mai cuprinzător. Cunoscute în prezent sub numele de criteriile de la Copenhaga (după locul în care a avut loc, în 1993, reuniunea la nivel înalt care a stabilit aceste norme), acestea pot fi grupate în trei categorii - **criterii politice** (adică existența și stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului, precum și respectarea și protecția minorităților); **criterii economice** (adică o economie de piață funcțională care are capacitatea de a face față concurenței și forțelor pieței); și **criterii tehnice** (adică capacitatea administrativă și instituțională de a pune în aplicare ansamblul deja existent de legislație UE și de a îndeplini toate obligațiile care decurg din aceasta).

Aceste criterii sunt profund legate de **valorile și principiile** pe care a fost fondată UE: democrația, statul de drept, libertatea, egalitatea, demnitatea umană, drepturile omului, promovarea păcii, bunăstarea cetățenilor săi, solidaritatea socială, respectarea strictă a dreptului internațional, precum și progresul științific și tehnic. De asemenea, au apărut valori și principii suplimentare pe măsură ce au fost identificate noi provocări. De

exemplu, în prezent, suntem mai conștienți de impactul nostru asupra mediului și de relațiile complexe dintre mediu, economie și societate. Din astfel de motive, în Uniunea Europeană urmărim acum și noi să ne dezvoltăm în moduri mai durabile, care iau în considerare nu numai creșterea economică, ci și preocupările sociale și de mediu.

Cu toate acestea, toate aceste valori și principii, precum și eforturile de a le pune în practică, nu au un impact doar asupra celor aproape jumătate de miliard de cetățeni ai UE. De exemplu, Uniunea este una dintre cele mai mari economii și piețe din lume, atrăgând un număr mare de parteneri comerciali. Dacă aceștia doresc să acceseze piața UE, trebuie să respecte standardele și reglementările UE. UE este, de asemenea, cel mai mare donator de asistență pentru dezvoltare și asistență umanitară din lume și condiționează plata fondurilor sale de dezvoltare de respectarea valorilor și principiilor sale. În mod similar, Uniunea dispune în prezent și de cele mai înalte standarde la nivel mondial în ceea ce privește protecția datelor private și protecția consumatorilor. Ca atare, aceste standarde nu numai că pot servi drept model pentru alte țări și, astfel, pot influența agenda globală în materie, dar trebuie să fie adoptate și de companiile internaționale care doresc să opereze în UE. Din această perspectivă, reputația și încrederea în Uniunea Europeană nu pot fi înțelese ca fiind limitate doar la teritoriul statelor membre ale UE sau la instituțiile UE.

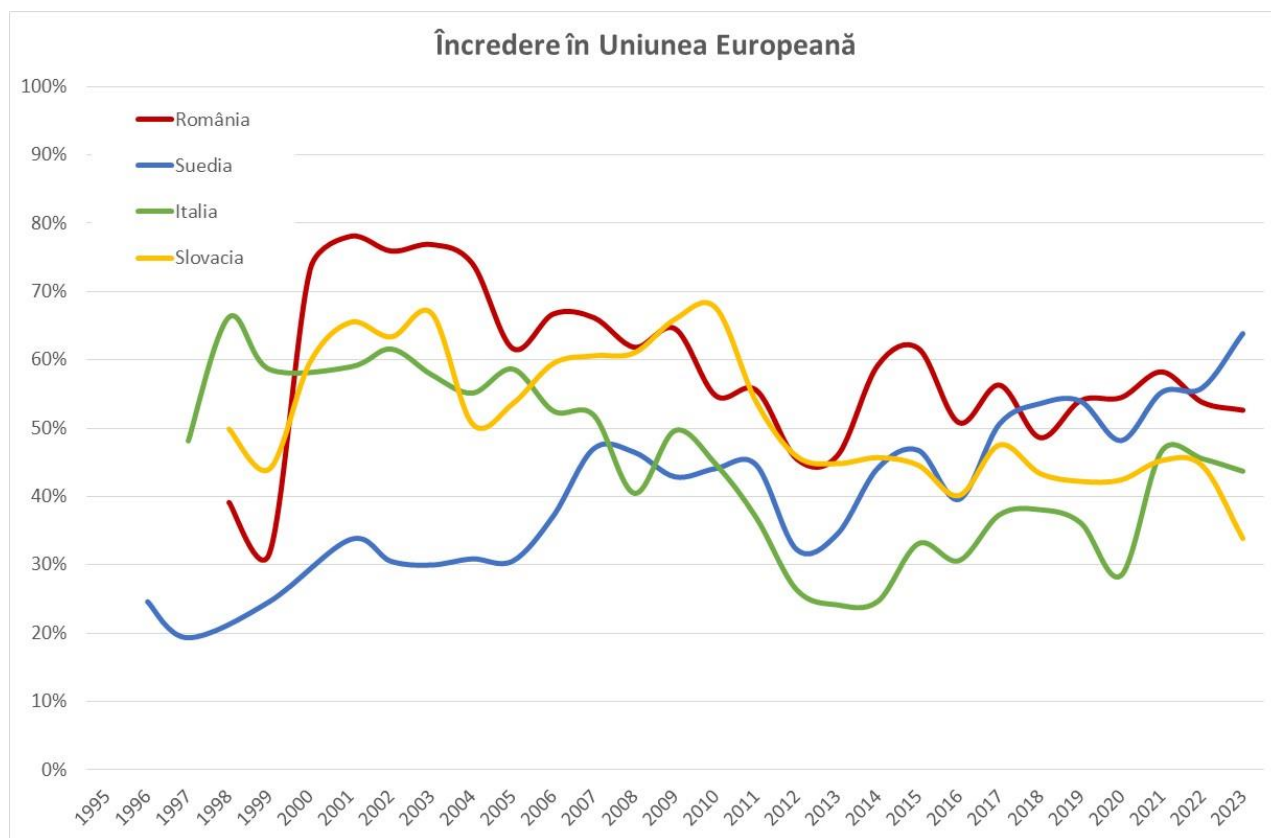
Datorită diferitelor acorduri internaționale, și alte țări beneficiază parțial de sistemul de guvernare și de standardele UE. Deosebit de important pentru integrarea economică a continentului european este **Spațiul Economic European (SEE)** - un acord între, pe de o parte, statele membre ale UE și, pe de altă parte, Islanda, Liechtenstein și Norvegia. Intrat în vigoare în 1994, acesta a creat o piață unică mai mare între membrii UE și cele trei țări suplimentare. Cu alte cuvinte, la fel ca în cadrul UE sau în cadrul unei piețe naționale, persoanele, bunurile, serviciile și capitalurile circulă liber în spațiul SEE, din punct de vedere economic. De exemplu, principiile liberei circulații a persoanelor garantează faptul că orice cetățean al oricărui stat membru al UE sau al SEE are dreptul de a se deplasa, de a locui și de a lucra în orice alt stat membru al UE/SEE și de a fi tratat pe picior de egalitate cu cetățenii aceluși stat membru. Acest lucru oferă mai multe oportunități de dezvoltare pentru persoanele din toate aceste țări, stimulând în același timp învățarea reciprocă, cooperarea și inovarea și permițând, de exemplu, ajustări mai flexibile ale pieței muncii. În mod similar, libertatea mărfurilor implică eliminarea taxelor vamale între statele membre ale SEE, ceea ce se traduce, în cele din urmă, prin bunuri mai ieftine pentru fiecare dintre noi care trăim în UE sau în zona extinsă a SEE.

Aceste patru libertăți de circulație - a persoanelor, a bunurilor, a serviciilor și a capitalurilor - nu trebuie confundate cu **libertatea fizică de circulație**. UE a încorporat în cadrul său juridic un acord care permite eliminarea controalelor la frontierele reciproce ale membrilor, precum și un regim comun de vize pentru călătorii internaționali. Teritoriile tuturor statelor participante sunt cunoscute sub denumirea cumulativă de spațiul **Schengen**, iar acest spațiu include în prezent majoritatea membrilor UE, dar nu toți, precum și Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Elveția. Datorită poziției lor geografice, a acordurilor speciale cu unii membri ai UE sau a propriului regim de vize, este posibil, de asemenea, accesul liber în și din Andorra, Monaco, San Marino și Vatican. Deși controalele la frontieră pot fi restabilite în caz de urgență, regula generală este că în spațiul Schengen nu există controale vamale. Deși acest lucru pare să avantajeze în primul rând persoanele care trebuie să călătorească, cel mai mare impact este pentru întreaga UE. De exemplu, eliminarea controalelor la frontierele interne economisește miliarde de ore de așteptare pentru camioanele care transportă mărfuri, facilitând astfel mai multe schimburi

economice și creșterea economică, în timp ce impactul asupra mediului în zonele în care se află aceste frontiere poate fi, de asemenea, mai mic.

Nu toate beneficiile pe care le aduce apartenența la Uniunea Europeană pot fi ușor vizibile sau imediate. În plus, UE se confruntă adesea cu diferite provocări, iar găsirea de soluții și mecanisme pentru a le aborda poate necesita timp. Din aceste motive, UE caută în mod constant să își adapteze și să își îmbunătățească cadrul instituțional, juridic și politic existent. Acest lucru întărește, de asemenea, faptul că, dincolo de faptul că este o organizație internațională și un sistem de guvernare unic bazat pe valori și principii democratice, Uniunea este un proiect în curs de desfășurare. Cu toate acestea, succesul său depinde nu numai de performanța și de rapiditatea cu care se adaptează la provocări mai vechi sau mai noi, ci și de încrederea pe care i-o acordăm.

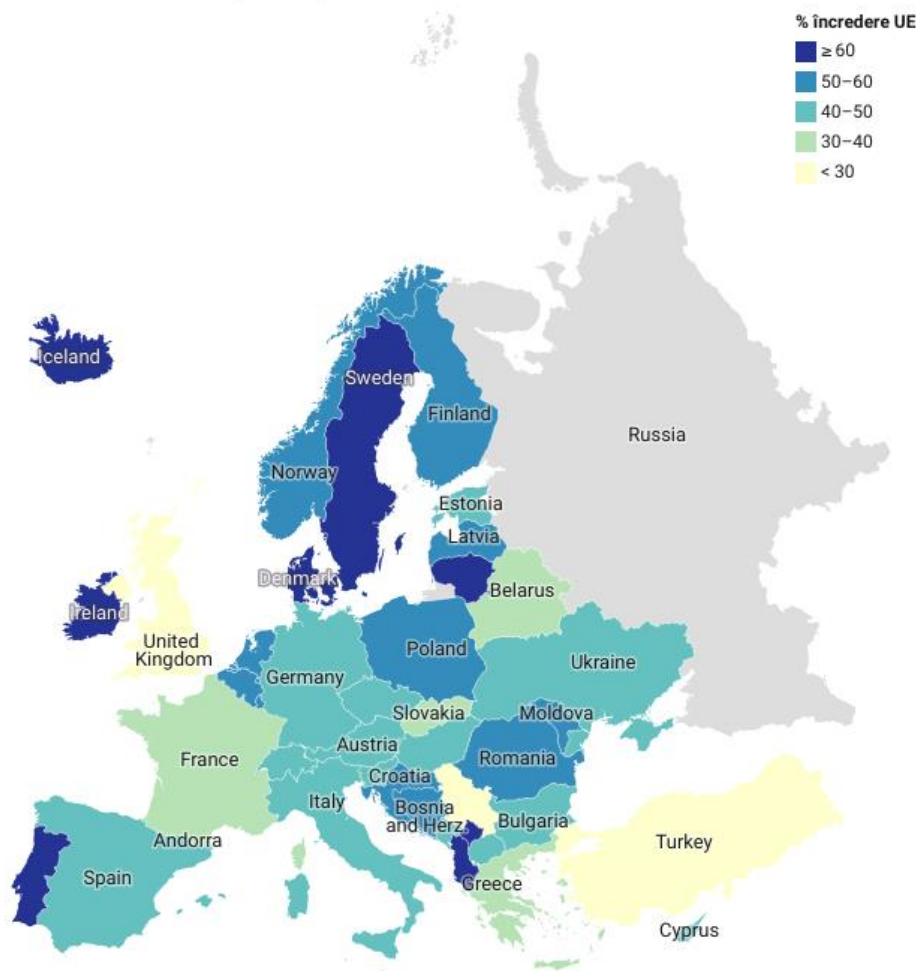
Mulți factori pot influența această încredere, inclusiv unii care nu sunt direct legați de modul în care Uniunea Europeană se comportă. De exemplu, modul în care ceea ce fac UE și instituțiile sale este comunicat și ajunge la o populație mai largă poate avea un impact semnificativ asupra nivelului și acurateții cunoștințelor despre UE și despre performanțele acesteia. Existența și prevalența unor discursuri care denaturează sau inventează fapte sau care amplifică preocupări posibil legitime, dar în moduri care creează teamă și ură, afectează nivelul de încredere, ceea ce, la rândul său, poate diminua puterea Uniunii și capacitatea acesteia de a-și apăra valorile și principiile în mod eficient. Nu în ultimul rând, încrederea în Uniunea Europeană se poate referi la multe lucruri diferite pentru persoane diferite, în funcție, de exemplu, de vârsta acestora sau de expunerea lor la diferite preocupări economice, sociale și/sau de mediu.

România este membră a Uniunii Europene din 2007. De atunci, după cum arată linia roșie din graficul de mai sus, procentul românilor care au încredere în UE a rămas destul de stabil în intervalul 50%-70%, cu mici variații de la an la an. În general, aproximativ 55% dintre români au încredere în UE.

Comparațiile cu alte țări indică atât puncte comune, cât și diferențe. Încrederea în UE în rândul românilor pare să aibă un model similar cu încrederea în UE în rândul slovacilor sau italienilor, dar la un nivel mai ridicat, mai mulți români având încredere în instituție. Suedia, prin comparație, a pornit de la niveluri foarte scăzute de încredere, dar situația s-a îmbunătățit lent în timp, astfel încât în 2023 prezintă cel mai ridicat nivel de încredere dintre cele patru țări reprezentate pe grafic.

Încredere în Uniunea Europeană, 2023

Source: TRUEDEM - Created with Datawrapper

Datele din 2023 privind încrederea în Uniunea Europeană arată că România se află în jumătatea superioară, cu niveluri de încredere peste medie. Cei care vor compara această hartă cu hărțile care indică încrederea în instituțiile naționale vor observa, probabil, o serie de diferențe interesante.

De exemplu, se poate observa că încrederea în UE tinde să fie mai mare în țările post-comuniste, cum ar fi Polonia, România sau statele baltice. De asemenea, aceasta tinde să fie mai mare în țările care nu sunt încă membre ale UE, dar care ar dori să adere la aceasta, cum ar fi Albania, Moldova sau Ucraina. Într-o oarecare măsură, acest lucru se poate explica prin faptul că aceste țări au mai mult de câștigat din apartenența la UE.

În același timp, unii dintre membrii fondatori ai UE (Franța, Italia, Germania) au un nivel mediu sau scăzut de încredere în Uniunea Europeană în 2023. Care sunt unii dintre factorii care ar putea explica faptul că membrii fondatori au mai puțină încredere în organizația pe care au creat-o decât membrii mai noi?

B.6.1 Parlamentul European

Parlamentul European (PE) este una dintre cele patru instituții fundamentale ale Uniunii Europene, alături de Comisia Europeană, Consiliu și Curtea Europeană de Justiție. Acesta are în principal **competențe legislative, bugetare și de supraveghere**. Mai exact, împreună cu Consiliul, care reprezintă interesele guvernelor statelor membre ale UE, PE adoptă legislația UE și votează bugetul anual al Uniunii Europene. De asemenea, acesta monitorizează și supraveghează activitatea altor instituții ale UE, în special a Comisiei Europene, care este principalul organ executiv al Uniunii.

Înființat inițial ca o adunare parlamentară a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, Parlamentul European și-a primit numele atunci când a devenit organul parlamentar comun al Comunității Europene, predecesorul proiectului și organizației pe care astăzi o numim Uniunea Europeană.

Până în 1979, membrii Parlamentului European (eurodeputații) au fost desemnați de partidele parlamentare din fiecare stat membru, adică de partidele care erau reprezentate în parlamentul național în urma alegerilor pentru parlamentul național. Distribuția locurilor alocate fiecărei țări ar reflecta în mod proporțional compoziția politică a parlamentului național.

Din 1979, populația statelor membre poate alege direct deputații europeni, prin **vot universal și liber exprimat**. Alegerile europene sunt organizate o dată la cinci ani în fiecare stat membru pentru europarlamentarii din statul membru respectiv. Locurile alocate fiecărei țări sunt distribuite proporțional cu partidele și candidații care participă la turul respectiv al alegerilor europene din țara respectivă.

Recent, au apărut discuții privind posibilitatea unei liste transnaționale și au fost luate mai multe măsuri legale pentru a permite punerea în practică a acestei opțiuni. Acest lucru ar însemna că, pe lângă locurile alocate fiecărei țări, cetățenii UE ar putea vota și pentru liste la nivelul UE, care ar include candidați din diferite țări, dar pentru moment această propunere nu s-a materializat încă.

Orice cetățean al UE poate candida și vota la alegerile pentru Parlamentul European. Cetățenii UE care își au reședința într-o altă țară din UE pot vota și candida acolo. Aceste reguli se aplică în toate statele membre ale UE. Fiecare țară poate avea, de asemenea, reguli suplimentare sau specifice privind eligibilitatea candidaților, vârsta minimă de vot sau algoritmi electorali pentru ocuparea locurilor alocate statului membru respectiv. Cu toate acestea, reglementările naționale privind alegerile europene nu ar trebui să contrazică normele electorale comune la nivelul UE.

Numărul total de locuri în Parlamentul European nu poate fi mai mare de 751 și sunt deschise pentru alegeri în același timp. Pentru perioada 2019-2024, PE avea 705 locuri. Pentru legislatura 2024-2029, sunt deschise pentru alegeri 720 de locuri, din care 33 sunt alocate României. Numărul de locuri care este alocat fiecărui stat membru al UE este decis înainte de fiecare alegeri, proporțional cu mărimea populației. Acest lucru înseamnă că statele cu o populație mai mare au mai multe locuri, în timp ce țările mai mici au mai puține locuri. De exemplu, în ciclul electoral 2024-2029, numărul minim de europarlamentari alocat unei țări este de 6, iar numărul maxim este de 96.

Spre deosebire de majoritatea adunărilor parlamentare ale organizațiilor internaționale, în Parlamentul European guvernele sunt reprezentate, ci cetățenii statelor membre. De fapt, încă de la început, PE a semănat mai mult cu un parlament național decât cu o **adunare** parlamentară a unei organizații interguvernamentale și este considerat în prezent **singura adunare transnațională aleasă în mod direct din lume**.

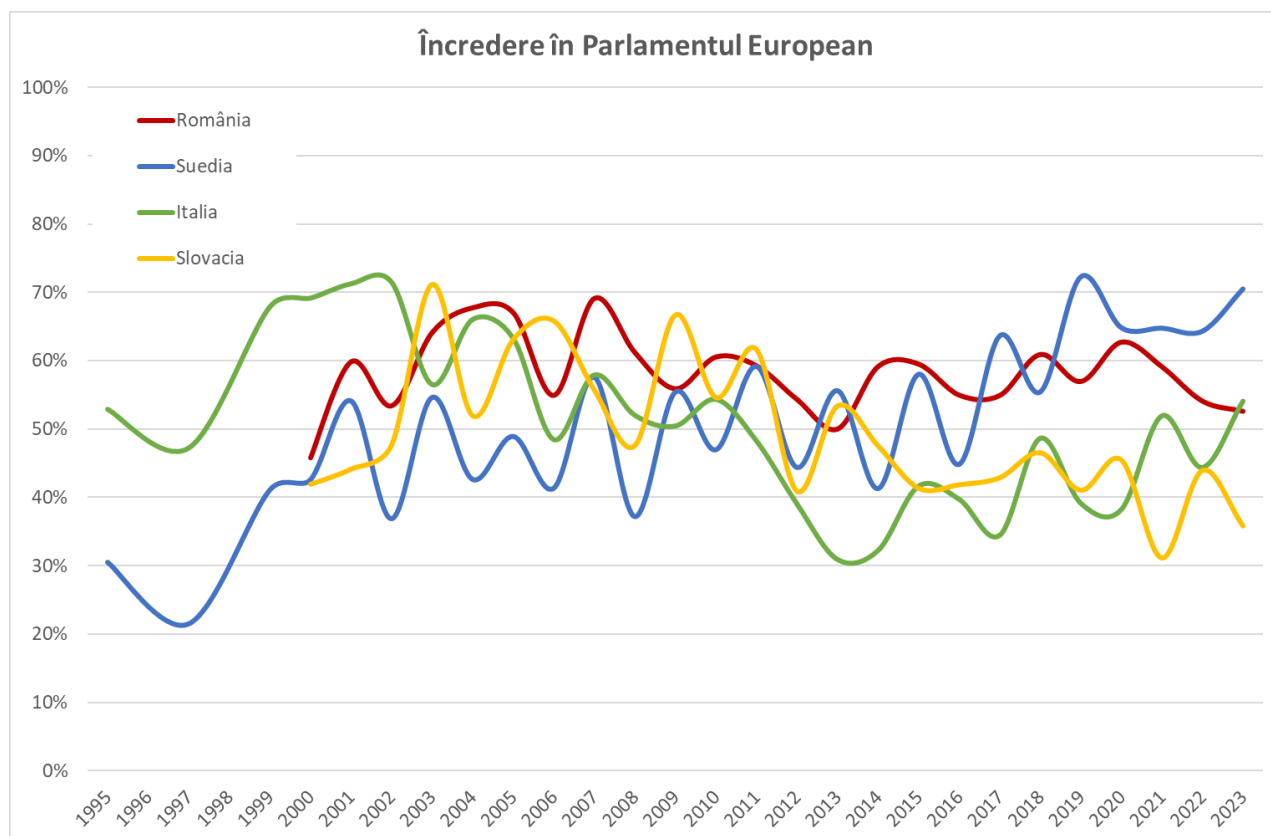
În practică, acest lucru înseamnă că, odată aleși, membrii PEM trebuie să reprezinte interesele tuturor cetățenilor UE și ale UE în general, și nu doar interesele circumscripțiilor lor electorale. În același timp, în loc de a se grupa pe baza apartenenței naționale, deputații europeni se grupează în primul rând pe baza unei **familii de partide politice, adică a** unei anumite ideologii politice. În Parlamentul European, familiile de partide politice sunt recunoscute prin înființarea unor **grupuri oficiale de partide politice**, care necesită cel puțin 23 de eurodeputați din cel puțin un sfert din statele membre. În prezent, există șapte astfel de grupuri, trei dintre ele fiind reprezentate fără întrerupere de la înființarea PE. PE poate include, de asemenea, membri care nu sunt afiliați la niciun grup.

Pe lângă grupurile de partide politice, Parlamentul European este structurat în comisii și delegații. Activitatea în cadrul **comisiilor se află în centrul activității parlamentare**, deoarece aici deputații europeni pot **propune, modifica și adopta propuneri legislative sau rapoarte**. Comisiile sunt dedicate în principal unor domenii politice specifice, care sunt relativ aceleași de la o legislatură la alta, dar pot fi create și comisii temporare sau noi. Fiecare comisie se reunește de două ori pe lună, iar lucrările lor sunt publice. Ca parte a **delegațiilor** Parlamentului European, deputații europeni sunt responsabili de menținerea **relațiilor dintre PE și țările din afara UE sau organizațiile internaționale**. În toate aceste activități, deputații PEM trebuie să susțină valorile și principiile UE.

Coordonarea politică și reprezentarea publică a întregii instituții este asigurată de un **președinte**, ales pentru un mandat de doi ani și jumătate, care poate fi reînnoit. Președintele și liderii grupurilor de partide politice formează **Conferința președinților**, care este o structură politică ce organizează activitatea principală a PE, precum și distribuția politică a comisiilor și delegațiilor.

Activitatea Parlamentului European, precum și a fiecărui deputat în Parlamentul European, inclusiv a celor din România, ar trebui să fie transparentă. Tuturor cetățenilor UE li se acordă dreptul de acces la documentele PE, iar cele mai importante documente sunt disponibile în toate limbile UE, inclusiv în română. Datele de contact ale tuturor deputaților europeni și ale personalului acestora sunt publice, iar cetățenii UE pot adresa întrebări oricărui deputat european. De asemenea, UE dispune de un registru public de transparență pentru activitățile de lobby, care este utilizat de Parlamentul European, precum și de Comisia Europeană și de Consiliu. Nicio organizație nu se poate angaja în activități de lobby cu deputații europeni fără a fi înregistrată mai întâi în această

platformă, iar detaliile de bază ale întâlnirilor dintre deputații europeni și astfel de organizații sunt publice prin intermediul acestui registru.

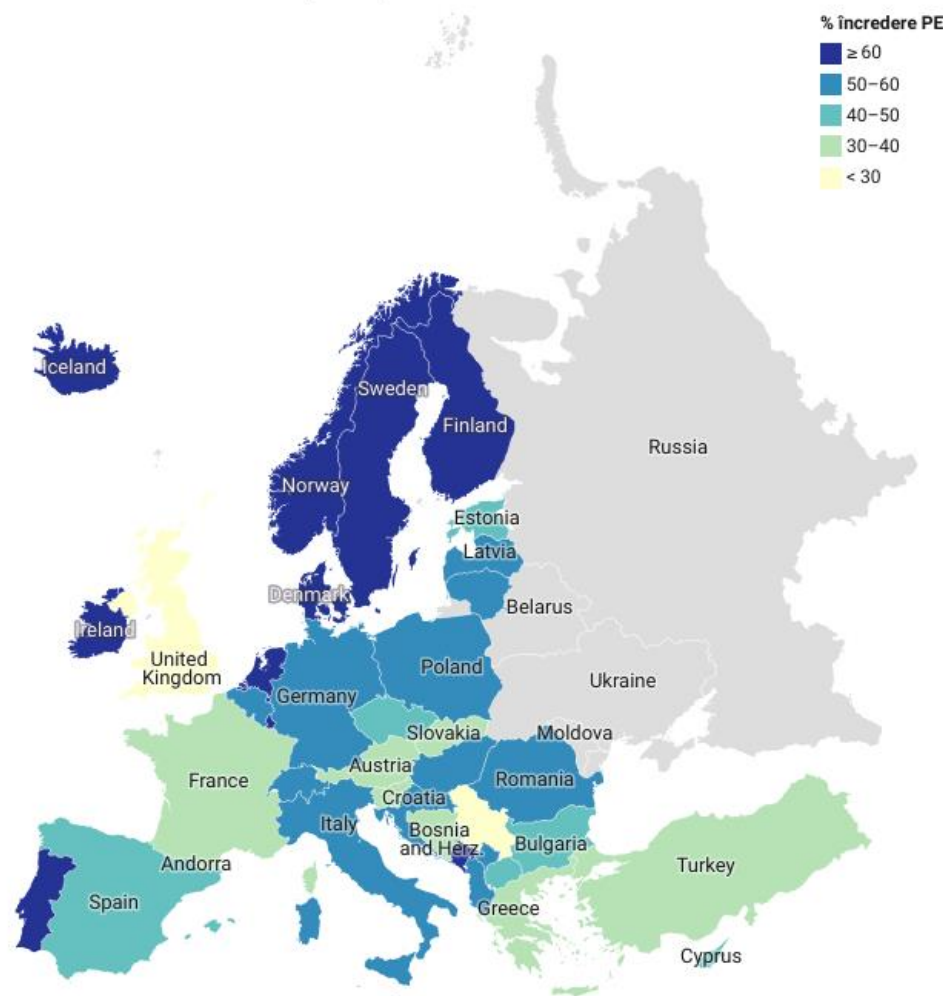

Deoarece oamenii au simpatii politice diferite, precum și experiențe și așteptări diferite cu privire la rolul deputaților europeni, încrederea în Parlamentul European se poate referi la lucruri diferite. Performanța partidelor politice din parlamentele naționale sau vizibilitatea președintelui PE pot influența, de asemenea, percepția asupra performanței Parlamentului European. În plus, este posibil ca nu toate persoanele care au o opinie despre Parlamentul European să cunoască foarte multe despre activitățile acestuia, iar alți factori pot influența atitudinea față de acesta.

România a organizat primele alegeri pentru Parlamentul European în 2007. De atunci, cu excepția unor mici variații de la an la an, încrederea românilor în Parlamentul European a rămas destul de stabilă în jurul valorii de 60%. Dintr-o perspectivă comparativă, suedezii par să aibă un nivel mai ridicat de încredere în Parlamentul European, în timp ce România prezintă până în jurul anului 2010 un nivel de încredere comparabil cu cel înregistrat în Italia sau Slovacia.

Harta din 2024 prezintă o imagine similară cu cea care indică încrederea în UE. Încrederea în Parlamentul European este ușor mai mare în țările care au aderat la UE mai târziu în acest proces. În același timp, Germania și Italia au o atitudine mai pozitivă față de Parlamentul European decât față de Uniunea Europeană în ansamblu.

Încredere în Parlamentul European, 2023

Source: TRUEDEM - Created with Datawrapper

B.6.2. Comisia Europeană

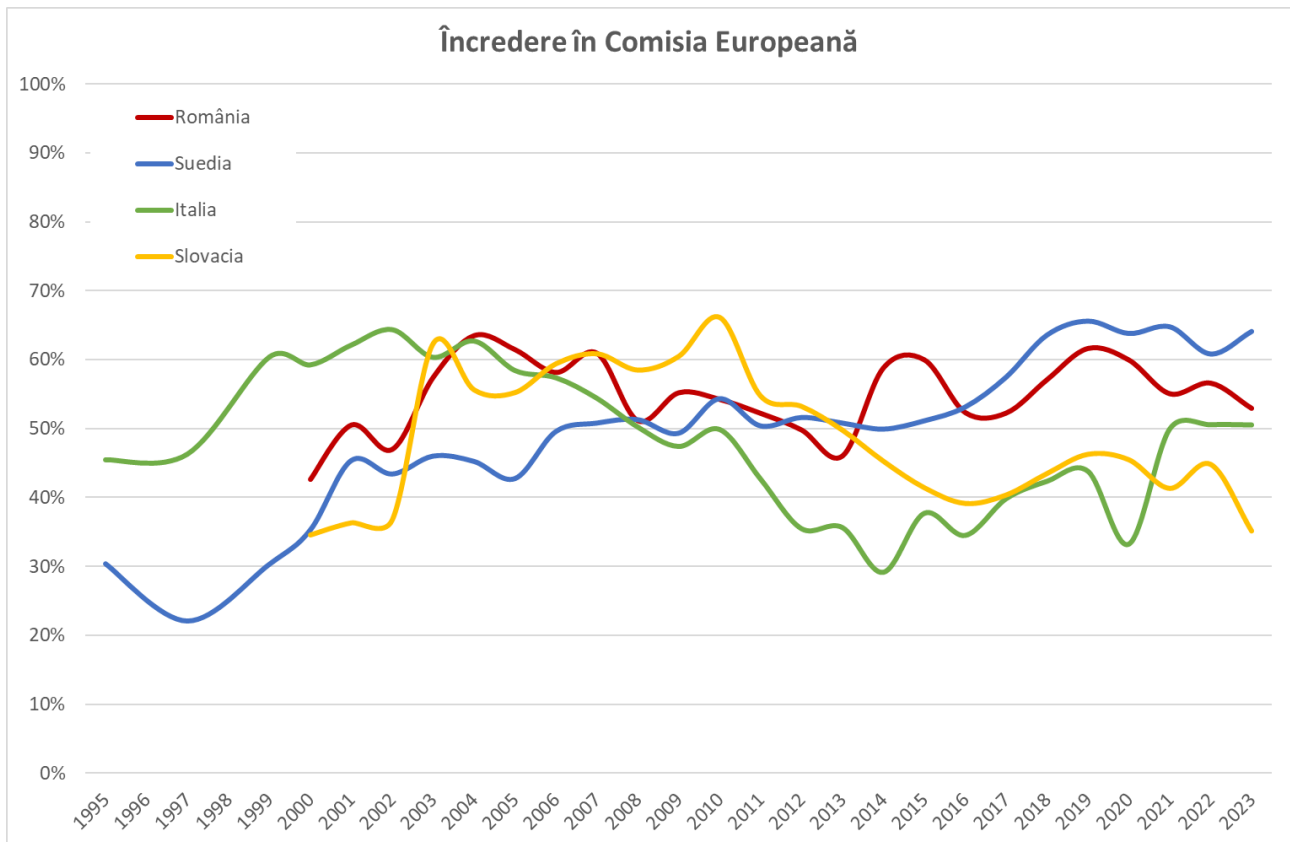
Comisia Europeană (CE) este una dintre cele patru instituții fundamentale ale Uniunii Europene, alături de Parlamentul European, Consiliu și Curtea Europeană de Justiție. Aceasta are în principal **puteri executive**. Aceasta înseamnă că supraveghează aplicarea legislației UE și, pe baza direcțiilor generale stabilite de Consiliu, elaborează strategiile UE și propune noua legislație și noile politici ale UE. Împreună cu statele membre, execută, de asemenea, bugetul UE. În același timp, are un rol important în gestionarea **relațiilor internaționale ale Uniunii Europene**, în special în ceea ce privește elaborarea politicii de cooperare internațională, furnizarea de ajutor umanitar și de ajutor pentru dezvoltare către alte țări, coordonarea activității delegațiilor UE în lume și rolul de principal punct de contact pentru misiunile diplomatice ale altor țări sau organizații internaționale pe lângă UE.

Comisia Europeană este formată în principal din **funcționari publici din toate statele membre ale UE**. În prezent, există aproximativ 32 000 de angajați permanenți și temporari. Acest număr include un număr semnificativ de traducători - Uniunea Europeană are 24 de limbi oficiale, iar majoritatea documentelor trebuie să fie disponibile în toate aceste limbi. Din motive de eficiență, Uniunea are, de asemenea, trei limbi de lucru - engleza, franceza și germana, primele două fiind cele mai utilizate în activitatea zilnică a Comisiei.

Cea mai mare parte a activității din cadrul CE este structurată în jurul unor domenii de politică care sunt coordonate de departamente numite **Direcții Generale (DG)**. Acestea sunt în parte similare ministerelor din mediile naționale. Din punct de vedere administrativ, Comisia este coordonată de **Secretariatul General**, care este responsabil de coerența generală a activității instituției, în acord cu conducerea CE desemnată politic. Din punct de vedere politic, Comisia este condusă de un **colegiu de comisari**, care este condus de

un **președinte**. Președintele este ales de către Parlamentul European prin negocieri politice destul de asemănătoare cu modul în care sunt aleși prim-miniștrii în multe parlamente naționale din Europa și din lume. Comisarii sunt selectați de președinte pe baza nominalizărilor primite de la fiecare stat membru al UE și ținând cont de principiile majore ale diversității și incluziunii, inclusiv echilibrul de gen. În prezent, fiecare dintre cei **27 de comisari aparține unui stat membru diferit**, dar aceștia trebuie să reprezinte interesele generale ale Uniunii Europene și ale tuturor cetățenilor săi, în general și în domeniile de care sunt responsabili, fără discriminare.

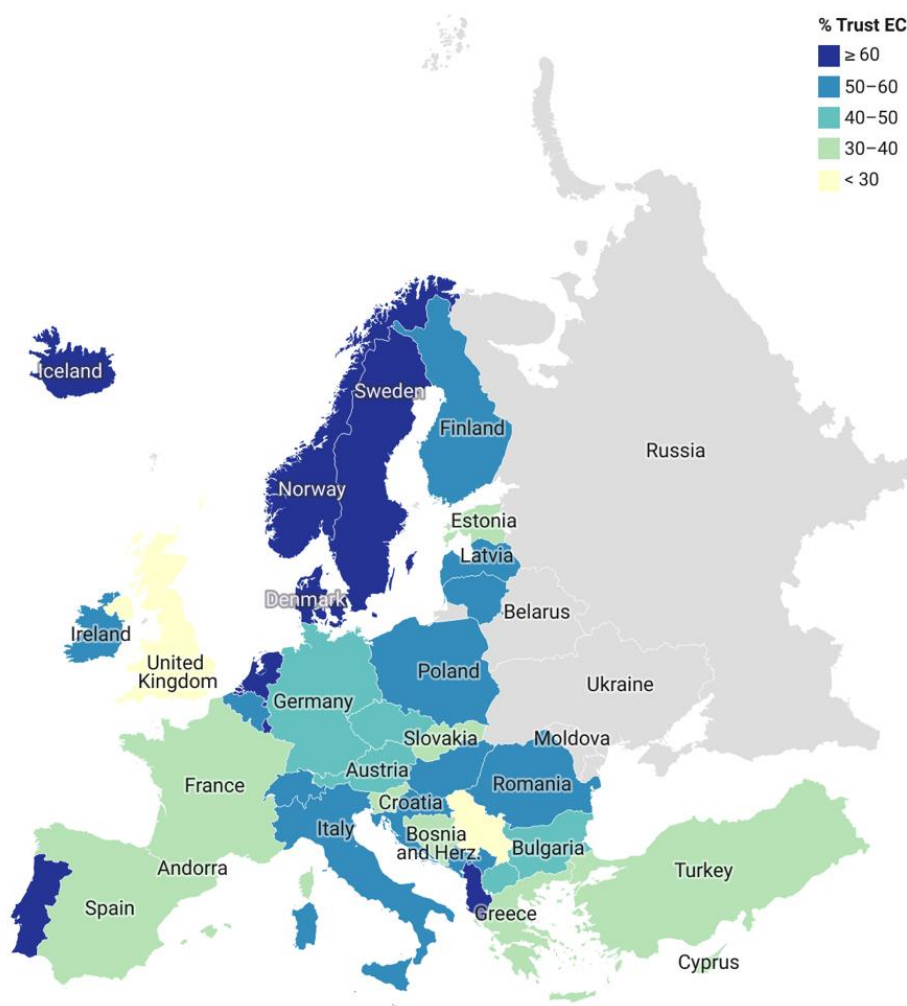

Atunci când se referă la Comisia Europeană, unii se pot gândi la aparițiile publice ale președintelui sau ale comisarilor, în timp ce alții se pot gândi la inițiativele care își au originea în cadrul acestei CE. Deoarece CE reprezintă interesele generale ale Uniunii

Europene, multe persoane pot asimila adesea activitatea Comisiei cu activitatea UE, chiar dacă Comisia are în principal puteri executive și nu politice, iar mecanismele decizionale ale Uniunii implică mai multe instituții și mecanisme complexe de consultare la nivelul întregii UE și cu un număr mare de părți interesate. În acest context, încrederea în Comisia Europeană se poate referi la lucruri diferite pentru persoane diferite. De aceea, atunci când se încearcă evaluarea opiniei publice cu privire la această instituție, este important să se formuleze întrebările în moduri cât mai clare cu privire la obiectul evaluării (de exemplu, activitatea unui anumit președinte, a unui anumit colegiu de comisari sau a Comisiei Europene în general) și să nu se creeze confuzii suplimentare.

Trust in the European Commission, 2023

(% trust)

Source: TRUEDEM • Created with Datawrapper

Având în vedere percepția publică a Comisiei Europene descrisă mai sus, probabil că nu va fi o surpriză să constatăm că datele care indică încrederea în Comisia Europeană sunt mai asemănătoare cu încrederea în Uniunea Europeană decât cu încrederea în Parlamentul European. Aproximativ 50%-60% dintre români declară că au încredere în Comisia Europeană, o proporție care nu s-a schimbat dramatic de când România a devenit membră a Uniunii Europene.

În general, dacă ne uităm la datele prezentate în aceste ultime trei secțiuni, ar trebui să fie clar că România este o țară care prezintă un nivel sănătos de încredere în Uniunea Europeană și în unele dintre cele mai importante componente ale sale (Parlamentul și Comisia): nu atât de ridicat încât oamenii să suspecteze că românii au încredere în UE în mod implicit și, în același timp, nu atât de scăzut încât să îi suspecteze pe români că sunt eurosceptici. Din această perspectivă, România este probabil un exemplu foarte bun de țară care a evitat capcanele atât ale neîncrederii cinice (neîncrederea într-o instituție care funcționează bine), cât și ale încrederii credulilor (încrederea într-o instituție atunci când aceasta nu funcționează bine), pentru a adopta perspectiva încrederii sceptice, care presupune că încrederea trebuie câștigată și nu acordată.

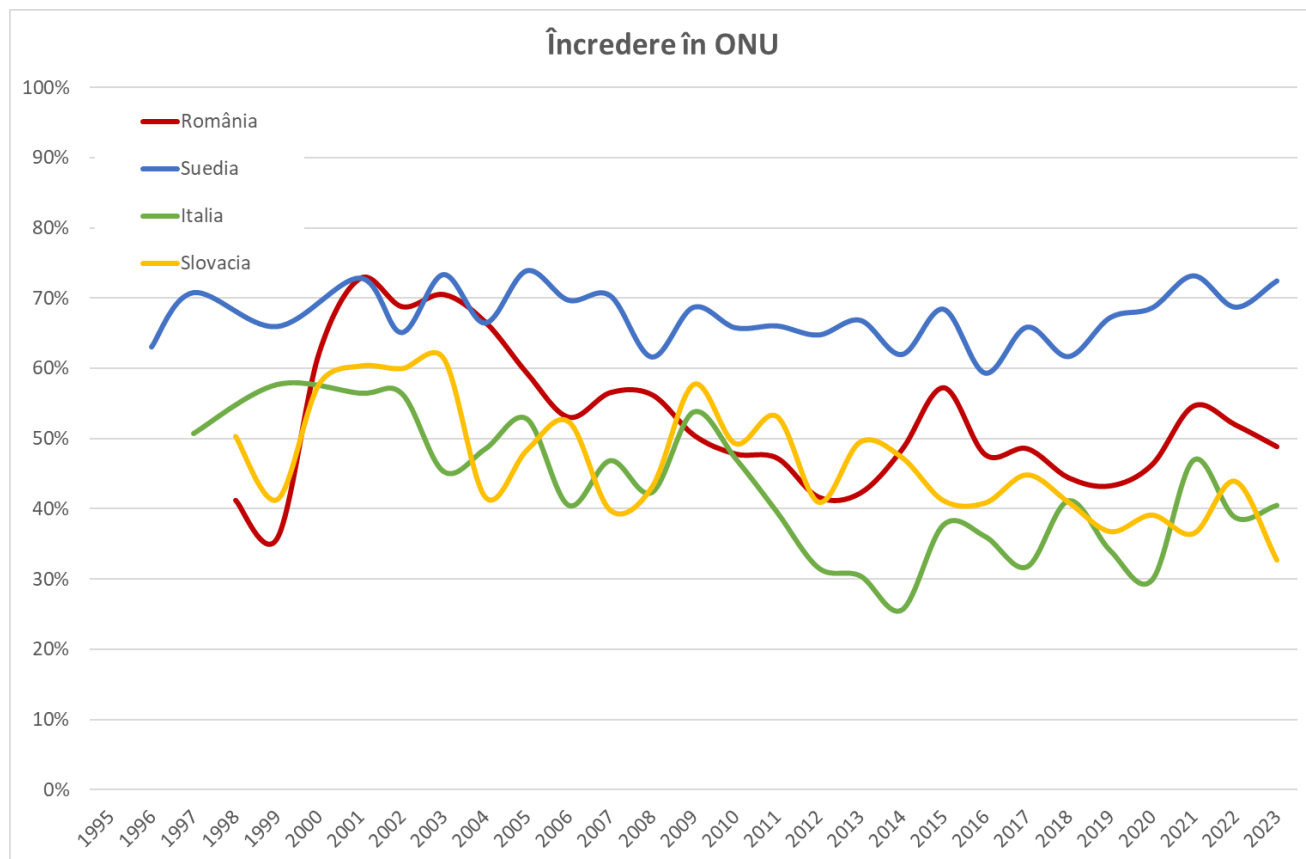
B.7 Organizația Națiunilor Unite

Organizația Națiunilor Unite este o **organizație guvernamentală internațională (OIG)** înființată în 1945 ca nucleu al unui cadru de interacțiune internațională care urmărește să ofere mai multă siguranță și o calitate mai bună a vieții pentru populația lumii, fără discriminare. În acest scop, ONU a dezvoltat un **sistem internațional bazat pe reguli** care urmărește să faciliteze menținerea păcii și securității internaționale, încurajând totodată statele să abordeze - prin cooperare internațională, relații de bună vecinătate și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale - provocările economice, sociale, culturale și umanitare cu care se confruntă populația din întreaga lume.

ONU face parte dintr-un sistem complex de organizații și structuri instituționale conexe. În cadrul ONU propriu-zis, există șase organisme principale - Adunarea Generală, Secretariatul, Curtea Internațională de Justiție, Consiliul de Securitate, Consiliul Economic și Social, Consiliul de tutelă. Mulți oameni au auzit mai ales de Consiliul de Securitate, deoarece știrile despre ONU sunt adesea legate de modul în care organizația gestionează conflictele internaționale, în special cele care au potențialul de a escalada în violență pe scară largă. Cu toate acestea, conflictele internaționale sunt, în general, rare, iar majoritatea activităților ONU sunt de fapt legate de cooperarea în domeniul social, economic și cultural, precum și de dezvoltarea de norme și instituții internaționale care ar putea rezolva în mod pașnic provocările permanente cu care se confruntă zilnic populația lumii. De la prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență cauzate de foamete până la crearea unor mecanisme care să asigure un acces mai echitabil și mai larg la tehnologiile digitale și la inovare, acest tip de cooperare este mai puțin vizibil pentru public, dar esențial pentru majoritatea oamenilor din lume. Activitățile acestui tip de cooperare sunt adesea puse în aplicare prin intermediul sau cu sprijinul agențiilor specializate, programelor, fondurilor sau organizațiilor conexe ale ONU, cum ar fi Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), Organizația Mondială a Sănătății (OMS) sau Banca Mondială, influențând astfel, în diferite moduri, vizibilitatea și reputația ONU ca organizație distinctă.

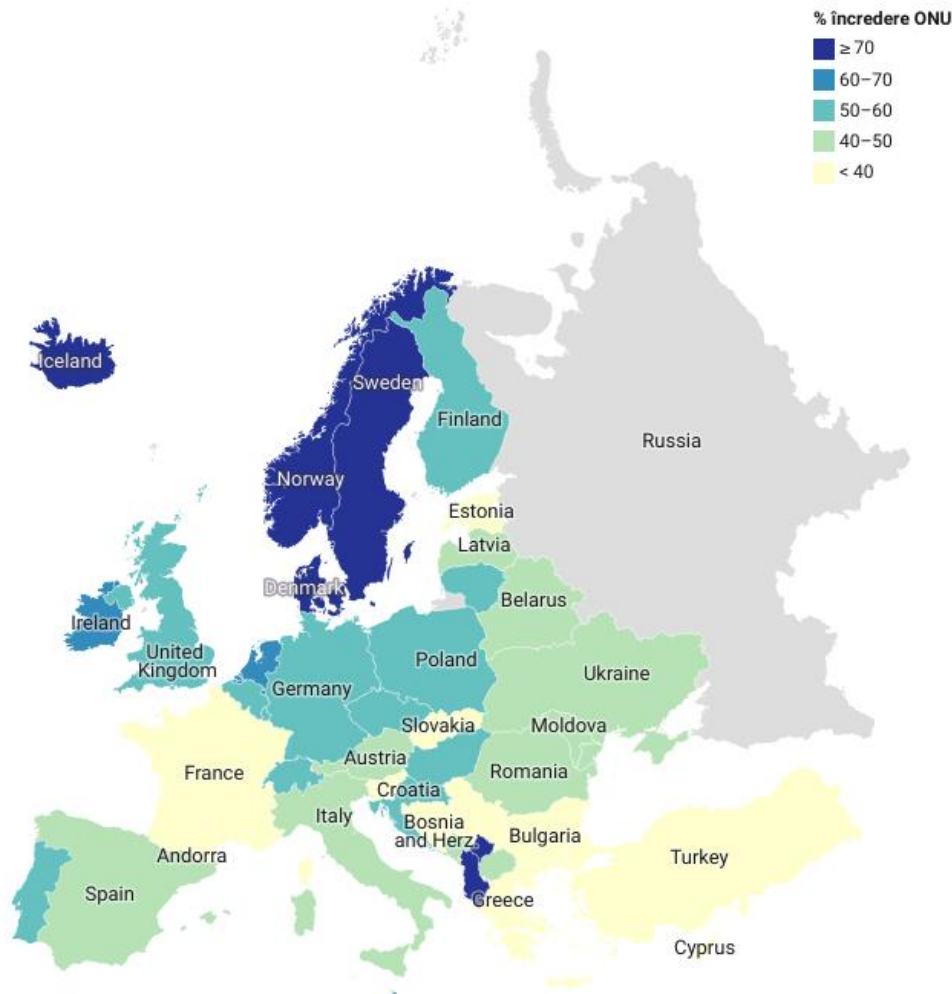

Datele privind încrederea în ONU colectate în diferite țări arată adesea că în domeniile în care ONU este prezentă prin diferite inițiative, în special cele care vizează dezvoltarea socială și economică, nivelul de încredere în ONU este mai ridicat. În același timp, atunci când apar conflicte internaționale violente, nivelul de încredere în ONU poate fluctua cu ușurință, în special în țările în care activitățile ONU sunt mai puțin cunoscute. Nu în ultimul rând, atunci când își evaluează încrederea în ONU, diferite persoane se pot referi la diferite activități, instituții sau aspecte ale organizației și ale sistemului mai larg de organizații conexe.

România este membră a ONU din 1955. În România, încrederea în ONU a înregistrat cel mai ridicat nivel la începutul anilor 2000, în jur de 70%, apoi a scăzut până la sfârșitul anului 2010a la aproximativ 50% și s-a menținut la acest nivel de atunci. Evoluția încrederii în ONU în România este similară cu cea observată în țări precum Italia și Slovacia. Suedia pare a fi o excepție în acest caz, având în vedere că încrederea în ONU în rândul suedezilor a rămas stabilă în jurul valorii de 70%.

Încredere în ONU, 2023

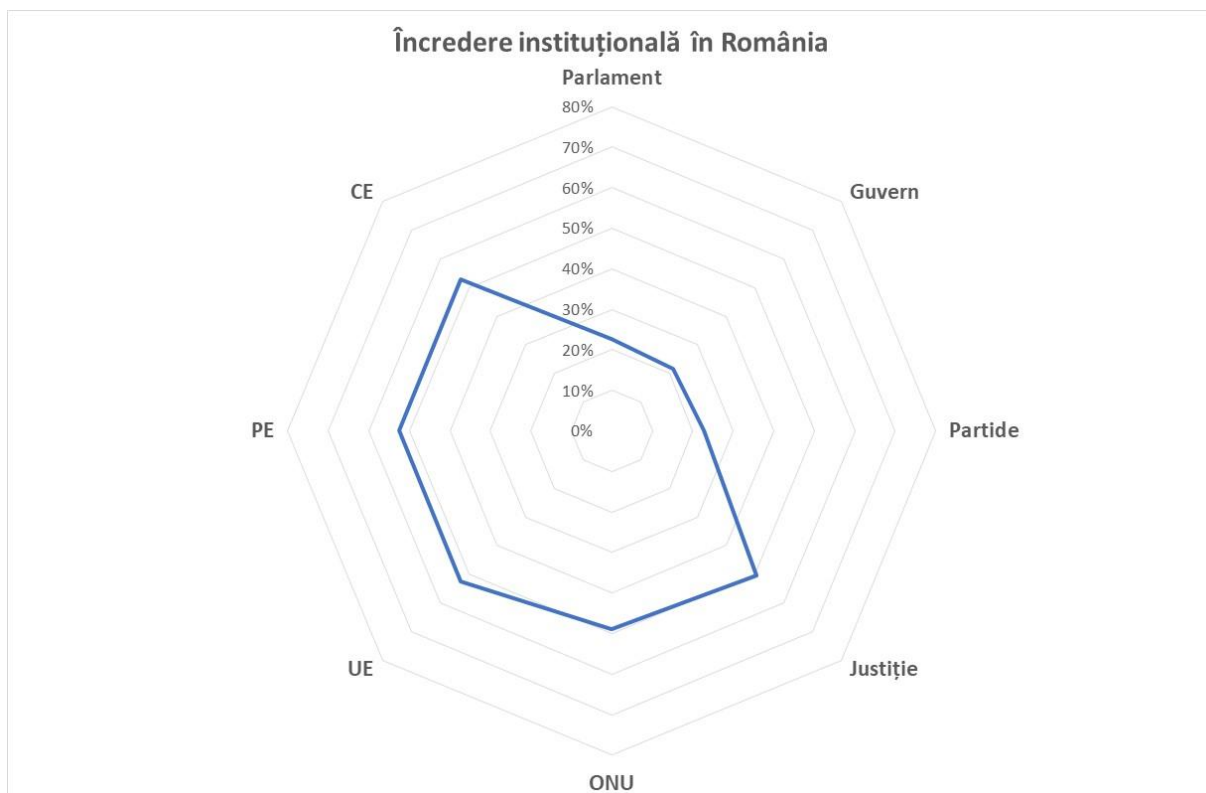
Source: TRUEDEM • Created with Datawrapper

B.8 Încrederea instituțională în România

Încheiem discuția despre încrederea în România reunind încrederea în cele patru instituții naționale (Guvernul, Parlamentul, partidele politice și sistemul judiciar) și încrederea în cele patru organizații internaționale (Uniunea Europeană, Parlamentul European, Comisia Europeană și Organizația Națiunilor Unite) într-un singur grafic care sintetizează nivelul de încredere instituțională în România în 2023.

Acest lucru se numește grafic radar și permite o comparație foarte ușoară a nivelului de încredere în mai multe instituții în același timp. Cu cât nivelul de încredere este mai ridicat, cu atât linia va fi mai aproape de marginea exterioară a graficului. Cu cât nivelul de încredere este mai scăzut, cu atât linia va fi mai aproape de centrul graficului.

Putem trage o serie de concluzii în ceea ce privește încrederea instituțională în Austria. În primul rând, putem vorbi despre o încredere dezechilibrată în societatea austriacă: pentru cinci dintre cele opt instituții, nivelul de încredere este la sau peste pragul de 50%, în timp ce celelalte trei instituții au scoruri de încredere care sunt sub 30%.

În al doilea rând, organizațiile internaționale sunt favorizate în detrimentul instituțiilor naționale, românii acordând mai multă încredere organizațiilor internaționale decât instituțiilor politice naționale. În al treilea rând, în conformitate cu modul în care se manifestă încrederea politică în multe alte țări, încrederea în partidele politice înregistrează niveluri mai scăzute decât încrederea în alte instituții și organizații. În cele din urmă, sistemul judiciar este cea mai de încredere instituție dintre cele opt incluse în această analiză. După cum s-a discutat în secțiunea dedicată sistemului judiciar, acest lucru poate fi văzut ca un indicator pentru calitatea democrației într-o țară.

C. Activități în sala de clasă

Acest set de exerciții poate fi utilizat în clasă pentru a-i familiariza pe elevi cu conceptul de încredere politică.

C.1 Cum se construiește încrederea? (20 de minute)

Clasa este împărțită în grupe de 4-5 elevi. Este preferabil să se creeze grupuri astfel încât în fiecare grup să existe elevi care nu sunt neapărat prieteni apropiați, ci mai degrabă colegi. Alternativ, crearea grupurilor se poate realiza și la întâmplare. În cadrul fiecărui grup, elevii sunt rugați să vorbească despre noțiunea de încredere, așa cum o văd ei. Întrebările care le pot ghida discuțiile sunt următoarele:

- Ai încredere în oamenii din grupul tău? Dacă da, de ce? Ce vă face să aveți încredere/neîncredere în ei?
- Vă amintiți cum a început acest proces? Cum ați început să creați încredere în colegii dumneavoastră?
- Ai încredere în profesorii tăi?
- În general, aveți încredere în școala dumneavoastră (ca instituție)?
- În viața de zi cu zi, în cine/în ce aveți încredere? De ce?

Scopul principal al acestui exercițiu este ca fiecare grup să creeze un plan al modului în care se desfășoară procesul de "încredere". Practic, fiecare grup va prezenta, la finalul exercițiului, modul în care consideră că se dobândește încrederea și cât de importante sunt reciprocitatea, predictibilitatea, așteptările și valorile comune. Instructorul se ocupă de debriefing.

C.2 Cum se construiește încrederea (I)? (30 minute)

Clasa este împărțită în două grupuri care trebuie să lucreze la scenarii similare. Fiecărui grup i se va spune că reprezintă un partid politic care tocmai a fost creat și, prin urmare, nu beneficiază de încrederea oamenilor. Pe baza scenariului fiecărui partid, grupul va trebui să se gândească la diverse strategii care ar putea cultiva încrederea oamenilor, conducând la vot. Instructorul poate crea schițe pentru noile partide politice (dacă se preferă grupuri mai mici, instructorul poate crea mai multe schițe de partide). Este util ca cele două partide noi să fie destul de diferite în ceea ce privește ideologia/publicul țintă (de exemplu, un partid tradiționalist/conservator și un partid progresist). Fiecare grup va trebui să conceapă o strategie pentru crearea/creșterea încrederii în rândul posibililor alegători, pe baza următoarelor întrebări:

- Care sunt principalele categorii de potențiali simpatizanți? Cum poate fi păstrată încrederea acestora?
- Care sunt categoriile care probabil nu ar vota acest partid? Cum le-ați putea atrage?
- Cum puteți lucra cu voluntarii partidului pentru a disemina un mesaj de încredere către populația mai largă?

- Ce măsuri/valori propuse din proiectul de partid pot fi folosite pentru a cultiva încrederea oamenilor?

Fiecare grup va trebui să își prezinte strategiile. Rolul instructorului este de a-i ajuta pe elevi să înțeleagă cât de importantă este încrederea, cum poate fi cultivată, cum promisiunile electorale neonorate pot afecta încrederea etc.

C.3 Cum se construiește încrederea (II)? (30 minute)

Trei elevi din clasă primesc sarcina de a fi candidați politici într-o dezbatere electorală (fie aleși la întâmplare, fie permițând elevilor să se înscrie pentru această sarcină). Fiecare dintre ei are posibilitatea de a alege un consilier. Echipele de doi (candidat + consilier) au la dispoziție 15 minute pentru a pregăti un discurs prin care candidatul își propune să convingă clasa că ar fi liderul ideal al clasei. După discursuri, instructorul cere publicului să își exprime opțiunea și să o motiveze. Se va pune accentul pe modul în care poate fi comunicată încrederea și pe cât de important este pentru un candidat politic să beneficieze de încrederea oamenilor.

C.4 Legătura dintre democrație și încredere (30 de minute)

Profesorul le cere elevilor să se uite la graficele care descriu evoluția încrederii în instituțiile din țara lor, în comparație cu alte țări (așa cum sunt incluse în materialele didactice). Instructorul se asigură că elevii înțeleg și interpretează corect informațiile. Apoi, clasa este împărțită în mai multe grupuri (fiecare grup pentru o țară), iar elevii sunt rugați să cerceteze evoluția sistemului democratic în țările respective. Grupurile trebuie să cerceteze transformarea democratică a unei țări și să urmărească să coreleze acest lucru cu tendințele în ceea ce privește valorile încrederii politice.

C.5 Încrederea în organizațiile internaționale? (30 minute)

Clasa este împărțită în două grupe. Primul grup se va concentra pe UE, iar cel de-al doilea pe ONU. În fiecare grup, elevii trebuie să se familiarizeze cu funcționarea și activitățile fiecărei organizații. Instructorul ar trebui să explice că cele două organizații sunt diferite atât în ceea ce privește întinderea geografică și istoricul respectiv, dar și în ceea ce privește gradul de integrare a țărilor. Fiecare grup se va concentra și va discuta despre diversele moduri în care se iau deciziile în cadrul fiecărei organizații. Instructorul poate oferi linkuri relevante de site-uri web unde sunt disponibile aceste informații. Apoi, în cadrul fiecărui grup, elevii vor dezbate dacă anumite procese de luare a deciziilor li se par corecte și dacă acestea îi fac să aibă încredere în instituția respectivă. La final, cele două grupuri fac schimb de opinii.

C.6 Încrederea prin intermediul social media (20 minute)

Elevii sunt rugați să utilizeze rețelele de socializare pentru a găsi conturile oficiale ale instituțiilor politice naționale din țările lor. După ce le parcurg, instructorul inițiază o discuție care se concentrează pe tipul de reacție pe care elevii o au la aceste intrări din social media, în comparație cu cele din social media pe care le-ar citi în mod obișnuit. Apoi, elevii lucrează împreună la conceperea unor postări în social media pentru una sau două instituții politice la nivel național care au ca scop crearea/cultivarea încrederii în rândul populației. Aceste intrări pot fi postate online, dacă elevii doresc, sau pot fi realizate doar ca exercițiu.

Pregătit de:

- Luciana Alexandra Ghica, Universitatea din București
- Bogdan Radu, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca
- Claudiu Tufiș, Universitatea din București

Referințe:

- Easton, D. (1975). A Re-Assessment of the Concept of Political Support. *British Journal of Political Science*, 5(4), 435-457. <http://www.jstor.org/stable/193437>.
- Tufiș, C., Ghica, L., Radu, B. (2023). Long-Term Trends of Political Trust Dynamics (1980-2023): Dataset and Codebook. *Working paper no. 1.3*. TRUEDEM: Trust in European Democracies Project.
- Zmerli, S. (2014). Political Trust. In: Michalos, A.C. (eds) *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research*. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_2202.
- Zmerli, S., & Newton, K. (2008). Social Trust and Attitudes toward Democracy. *The Public Opinion Quarterly*, 72(4), 706-724. <http://www.jstor.org/stable/25167660>.

Pentru documentarea acestui material au fost utilizate următoarele surse oficiale:

- constituția națională și legislația constituțională;
- legislația electorală națională;
- rezumate ale legislației electorale, date electorale și funcțiile principalelor instituții de stat de pe site-urile oficiale ale guvernului, ministerelor și agențiilor naționale, organismelor electorale naționale, instanțelor naționale, Consiliului Europei, Uniunii Interparlamentare, Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE/BIDD), Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (EU FRA) și Institutului Internațional pentru Democrație și Asistență Electorală (International IDEA);
- rezumate de date privind evoluțiile instituționale ale Uniunii Europene și ale Organizației Națiunilor Unite de pe site-urile oficiale ale acestora;
- versiunile oficiale în limba engleză ale tratatelor internaționale legate de dezvoltarea Uniunii Europene și a Organizației Națiunilor Unite, inclusiv tratatele de aderare, disponibile pe site-urile UE și ONU.

Toate datele utilizate în diagramele și hărțile incluse în acest material sunt extrase din setul de date Long-Term Trends of Political Trust Dynamics (1980-2023), disponibil la <https://www.truedem.eu/resources-and-deliverables/online-data-analysis/political-trust-database>.

Drepturi de autor pentru imagini:

Figura 1: Fotografie de [Mihai Petre](#), [CC BY-SA 4.0](#), via Wikimedia Commons

Figura 2: Fotografie de [Ryoji Iwata](#) pe [Unsplash](#)

Figura 3: Fotografie de [Leontin I](#), [CC BY-SA 3.0 RO](#), via Wikimedia Commons

Figura 4: Fotografie de [Britchi Mirela](#), [CC BY-SA 4.0](#), via Wikimedia Commons

Figura 5: Fotografie de [William John Gauthier din Danemarca](#), [CC BY-SA 2.0](#), via Wikimedia Commons

Figura 6: Fotografie de [Korinna](#), [CC BY-SA 3.0 RO](#), via Wikimedia Commons

Figura 7: Fotografie de [Alexey Larionov](#) pe [Unsplash](#)

Figura 8: Fotografie de [Frederic Köberl](#) pe [Unsplash](#)

Figura 9: Fotografie de [Guillaume Périgois](#) pe [Unsplash](#)

Figura 10: Fotografie de [Gabriel Tovar](#) pe [Unsplash](#)

Web: www.truedem.eu
Email: office@truedem.eu
Twitter: @TRUEDEM_EU
Facebook: @TRUEDEMEU